

Lesy České republiky, s.p.

VÝZKUMNÉ PROJEKTY
GRANTOVÉ SLUŽBY LČR

Projekt

**DOPADY ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ NA LESNÍ RENTU
A EKONOMICKÉ ÚVAHY A ROZHODOVÁNÍ LESŮ ČR**

Závěrečná zpráva výzkumného projektu

Řešitel:

FORESTA SG, a.s.
Ing. Radek Zádrapa, Ph.D.
Dr. JUDr. Ing. Martin Flora
Ing. Tomáš Dohnanský
Mendelova univerzita v Brně

Odpovědný řešitel:

Ing. Josef Mikulenčák

Spoluřešitelé:

Foresta SG: Ing. Vít Zgarba, Ing. Miroslav Škrabal, Ing. Ludvík Pavlíček, Ing. Josef Mikulenčák,
Ing. Vladimír Štorek, Ing. Jiří Kašpar, Petr Fojtík

Mendelova univerzita v Brně: Ing. David Březina, Ph.D., JUDr. Martin Cempírek, Ph.D.

Vsetín, srpen 2025

Obsah

1	Úvod	7
2	POSTUP PRACÍ V PRŮBĚHU ŘEŠENÍ PROJEKTU	9
2.1.	METODICKÝ PŘÍSTUP K ŘEŠENÍ PROBLÉMU	9
2.1.1.	RÁMCOVÁ METODIKA – IDEOVÝ ZÁMĚR.....	9
2.2.	VÝBĚR LHC.....	12
2.3.	DATOVÉ PODKLADY	12
2.3.1.	DATA LHP	13
2.3.2.	DATA VÝROBNÍ EVIDENCE (ZDROJ AGENDA MVO).....	13
2.3.3.	DATA ÚČETNÍ EVIDENCE	14
2.3.4.	DOPLŇUJÍCÍ DATA	14
2.4.	ANALÝZA POŽADAVKŮ NA PLNĚNÍ ENV. OPATŘENÍ NA VYBRANÝCH LHC LČR.....	15
2.5.	KATEGORIZACE RŮZNÝCH STUPŇŮ OCHRANY PŘÍRODY Z HLEDISKA EKONOMICKÝCH DOPADŮ	19
2.5.1.	KATALOG DOVOLENÝCH A OMEZENÝCH ČINNOSTÍ V ZCHÚ – ANALÝZA JUDIKATURY.....	19
2.6.	KATEGORIZACE RŮZNÝCH STUPŇŮ OCHRANY PŘÍRODY	28
2.6.1.	CHKO.....	28
2.6.2.	I. ZÓNA CHKO	29
2.6.3.	II. ZÓNA CHKO.....	30
2.6.4.	III. ZÓNA CHKO.....	30
2.6.5.	IV. ZÓNA CHKO	30
2.6.6.	NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACE	31
2.6.7.	PŘÍRODNÍ REZERVACE	32
2.6.8.	PTAČÍ OBLASTI	32
2.6.9.	NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA.....	33
2.6.10.	PŘÍRODNÍ PAMÁTKA	34
2.6.11.	EVROPSKY VÝZNAMNÉ LOKALITY	34
2.7.	KATEGORIZACE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ PODLE OMEZENÍ HOSPODÁŘSKÝCH ČINNOSTÍ.....	35
2.7.1.	SOUHRNNĚ DOPORUČENÉ LESNICKÉ ČINNOSTI PRO ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ	36
2.7.2.	ZÁVĚR	38
2.8.	POSOUZENÍ A KVANTIFIKACE DOPADŮ PLNĚNÍ ENV. OPATŘENÍ NA LESNÍ RENTU	39
2.8.1.	METODIKA STANOVENÍ ÚJMY	39
2.8.2.	ZDROJOVÁ DATA.....	39
2.8.3.	VÝHODNOCENÍ ZDROJOVÝCH DAT.....	40
2.8.4.	VYČÍSLENÍ ÚJMY METODOU TRŽNÍHO POROVNÁNÍ.....	41
2.8.5.	VÝSLEDKY.....	42
2.9.	POSOUZENÍ A KVANTIFIKACE DOPADŮ PLNĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ NA EKONOMICKÉ ÚVAHY A ROZHODOVÁNÍ VLASTNÍKA LESNÍHO MAJETKU V OBLASTECH	44
2.9.1.	KALKULACE VÝNOSU A NÁKLADU	44
2.9.2.	INVESTIČNÍ BONITA MAJETKU (HODNOTA, LIKVIDITA APOD.)	48
2.9.3.	ORGANIZAČNÍ OPATŘENÍ PŘI SPRÁVĚ MAJETKU	51
2.10.	POSOUZENÍ ASPEKTŮ OVLIVŇUJÍCÍCH ROZHODOVÁNÍ VLASTNÍKA LESA	53
2.10.1.	MÍRA A ROZSAH PLNĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ	53
2.10.2.	EKONOMICKÉ STIMULY.....	55

2.10.3.	OPATŘENÍ AUTORIT	57
2.11.	POSKYTOVÁNÍ FINANČNÍ NÁHRADY ZA ÚJMY VZNIKLE OMEZENÍM LESNÍHO HOSPODAŘENÍ Z TITULU OCHRANY PŘÍRODY	63
2.11.1.	NEUPLATNITELNÉ ČI OBTÍŽNĚ UPLATNITELNÉ NÁHRADY ÚJMY	63
2.11.2.	UPLATNITELNÉ NÁHRADY ÚJMY	66
2.11.3.	ZÁVĚR	67
3	SPLNĚNÍ PLÁNOVANÝCH DÍLČÍCH CÍLŮ DLE ZADÁNÍ PROJEKTU	69
3.1.	REKAPITULACE ZADÁNÍ.....	69
3.2.	SPLNĚNÍ PLÁNOVANÝCH DÍLČÍCH CÍLŮ.....	69
5	UPLATNĚNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU V PRAXI	71
6	PUBLICITA PROJEKTU	72
7	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	73
7.1.	ZÁVĚRY.....	73
7.2.	DOPORUČENÍ.....	74

Seznam grafů:

Graf 1. Časová řada výnosů na LS Frýdlant v letech 2022 - 2024.	45
Graf 2. Časová řada nákladů na LS Frýdlant v letech 2022 - 2024.	45
Graf 3. Časová řada výnosů na LS Hořice v letech 2019 - 2024.	46
Graf 4. Časová řada nákladů na LS Hořice v letech 2019 - 2024.	47

Seznam tabulek:

Tabulka 1. Tabulka jednotkových nákladů a výnosů	10
Tabulka 2. Tvorba a označování tabulek jednotkových nákladů a výnosů	10
Tabulka 3. Výsledné vyčíslení újem za LS Hořice	42
Tabulka 4. Výsledné vyčíslení újem za LS Frýdlant.....	43
Tabulka 5. Náklady a výnosy za LS Frýdlant.	44
Tabulka 6. Náklady a výnosy za LS Hořice.	46

Přílohy č. 1-19, na které je odkazováno v textu, obsahují obchodní tajemství a jsou interními dokumenty zadavatele.

Anotace

Lesnické hospodaření je narůstající měrou ovlivňováno zájmy ochrany přírody, přičemž tento trend se promítá i do hospodaření největšího vlastníka – společnosti Lesy České republiky, s.p. Předkládaný projekt je realizován nad daty za dva lesní hospodářské celky – LHC Frýdlant (LS Frýdlant v Čechách) a LHC Hořice (LS Hořice).

Obsahem projektu je pět základních částí:

V první části se projekt zabývá hloubkovou analýzou požadavků na plnění environmentálních opatření na dvou vybraných lesních hospodářských celcích.

Další, navazující část se zabývá analýzou judikátů s návrhem kategorizace dle různých stupňů ochrany přírody. Výchozí návrh kategorizace se významně odlišuje od kategorizace dle Zákona na ochranu přírody a krajiny (zák. č. 114/1992 Sb.).

Třetí část je věnována vyčíslení potenciální újmy nad výrobními daty za roky 2022 – 2024 metodou tržního porovnání, přičemž potenciální újma je vyčíslena na cca. 19 mil. Kč na LHC Hořice a 34 mil. Kč na LHC Frýdlant.

Čtvrtá část analyzuje vliv environmentálních opatření na hospodaření z pohledu investiční bonity majetku, nutných opatření při správě majetku a zabývá se rovněž posouzením aspektů ovlivňujících rozhodování vlastníka lesa.

Poslední pátá část se zabývá analýzou poskytování náhrady újem dle aktuálně platné legislativy, přičemž je zde uveden důraz na náhrady újmy prakticky neuplatnitelné nebo obtížně uplatnitelné (především z důvodu neplnění podmínek nutných pro jejich vyčíslení především ze strany orgánů ochrany přírody) a náhrad újem uplatnitelných. V rámci uplatnitelné náhrady újmy je dopočtena potenciální výše na cca 9 mil. Kč pro LHC Frýdlant a cca. 3 mil. Kč pro LHC Hořice z titulu omezení výše těžeb. Pro omezení změny skladby dřevin je pak dopočtena potenciální náhrada újmy ve výši cca 2,5 mil. Kč a pro LHC Hořice pak 5,8 mil. Kč.

V závěru projektu je zadavateli předloženo několik návrhů na opatření, která by mohla vést k lepším výsledkům čerpání náhrad újem a významně kladně posílit bilanci lesní renty (příspěvku na úhradu fixních nákladů).

Klíčová slova

Lesní renta, krycí příspěvek, analýza judikatury, kategorizace omezení, vyčíslení potenciální újmy, náhrada újmy

1 Úvod

Lesnické hospodaření a rozhodování vlastníků lesa je postupně více ovlivňováno požadavky na plnění environmentálních opatření. LČR obhospodařuje krom jiného PUPFL s různým stupněm ochrany přírody a realizuje svůj vlastní program na podporu biodiverzity. Pro kvalifikovanou komunikaci uvnitř LČR a návazně kvalifikovanou komunikaci s odbornými i politickými autoritami a veřejností ve věci rozhodování o plnění environmentálních opatření a jejich rozsahu je potřebné kvantifikovat a posoudit dopady na lesní rentu, ekonomické úvahy a rozhodování vlastníka lesního majetku.

Řešitelský tým si plně uvědomuje, že se nejedná o triviální úlohu a že zvýšené úsilí v počátku řešení tohoto tématu je třeba věnovat především vymezení filosofického a principiálního přístupu k dané problematice, aby jimi byly následné úlohy pevně ukotveny. V úvodu práce tak považujeme za nezbytné, aby se řešitel se zadavatelem ujednotil na tom, co lze vlastně považovat za omezení vlastníka či za povinnosti uložené mu nad rámec jeho zájmu. Řešitel přitom navrhuje vycházet z těchto principů:

- bytostným zájmem vlastníka je dosahovat z majetku výnos, a vše, co možnost dosažení výnosu omezuje, je v rozporu se zájmy vlastníka,
- základním právem vlastníka je možnost nakládat s majetkem jakkoli, dle vlastního rozhodnutí, a vše, co ho v tomto omezuje, je nutno řešit v souladu s článkem 9 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky,
- všechny formy vlastnictví jsou si rovnocenné a nebude tedy vycházeno z toho, že stát jako vlastník se může rozhodnout nakládat se svým majetkem i neefektivně,
- všechna omezení či povinnosti, která jsou vlastníku lesa ukládána nad rámec Občanského zákoníku, který obecně upravuje povinnosti vlastníka při nakládání s majetkem, by měla být ekonomicky vyjádřena a vzata v úvahu, přičemž bude nutno rozlišovat, co jsou povinnosti vlastníka lesa plynoucí z environmentálních zájmů, a co jsou povinnosti či omezení plynoucí z národohospodářských zájmů (princip trvalosti a vyrovnanosti), sociálních (volný vstup do lesa, možnost sběru), případně jiných.

Z hlediska současného společenského trendu lze konstatovat, že environmentální opatření mají a v budoucnu budou mít ještě významnější vliv na utváření lesního hospodářství a dlouhodobý vyrovnaný výnos z lesa. Ten je primárně předurčen nákladovými a výnosovými charakteristikami lesního majetku (podniku nad ním) a ovlivněn obecně výrobně-provozními, legislativními a tržními podmínkami. V rámci lesního majetku obhospodařovaného LČR existují rozdíly v úrovni a vývoji nákladů a výnosů jednotlivých organizačních jednotek, jakožto výsledku působení mnoha faktorů, mezi které lze zařadit i aplikovaná environmentální opatření. Důsledkem těchto opatření je dopad na ekonomiku lesního podniku a výši lesní pozemkové renty. Cílem projektu je na konkrétních vybraných LHC tyto vlivy definovat a určit jejich vliv na lesní rentu.

Aplikací správného postupu lze v konkrétních podmínkách lesního podniku na základě definovaných vstupů stanovovat rentu v peněžních jednotkách. To v praxi znamená, že jsou zjišťovány všechny náklady a výnosy související s hospodařením na příslušném lesním majetku

a do těchto výnosových a nákladových charakteristik jsou promítnuty definované a kvantifikované stimuly a omezení plynoucí ze zavádění environmentálních opatření.

2 POSTUP PRACÍ V PRŮBĚHU ŘEŠENÍ PROJEKTU

2.1. METODICKÝ PŘÍSTUP K ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Pro zpracování úlohy odvození hospodářského výsledku je navržena rámcová metodika (v této fázi řešení spíše ideový záměr) pro řešení této úlohy, stanoveny parametry pro výběr zájmového území (LHC) a předložen výčet předpokládaných zdrojových datových okruhů.

2.1.1. RÁMCOVÁ METODIKA – IDEOVÝ ZÁMĚR

Řešitel: Ing. R. Zádrapa Ph.D.

Za každý hospodářský soubor (HS) zastoupený na LHC můžeme, na základě výrobních dat adresovaných do porostní skupin (projekty a nápočty), odvodit tabulku obvyklých ročních hektarových výnosů (V) a nákladů (N) v členění podle věkových stupňů a holin. U holin by šlo nikoli o roční náklady, ale o náklady na první zalesnění. Výpočet by byl proveden na základě skutečnosti posledních několika let (v případě LS Hořice za r. 2019-2024) a projektů na r. 2025. Ceny by byly aktualizovány k cenové úrovni r. 2025.

Pro HS, na kterých budou současně porostní skupiny bez environmentálního omezení (EO) a s EO, by byly sestaveny samostatné tabulky pro porostní skupiny bez EO a pro porostní skupiny s EO. Pokud bude v rámci HS více typů ZCHÚ, popř. jejich překryvů, bude pro každý typ, popř. překryv sestavena oddělená tabulka jednotkových V a N.

Výnosy a náklady budou vypočteny sumárně za všechny podvýkony, určité za PČ a TČ, ale i vybraných dalších podvýkonů s dopadem na V a N.

Tabulka jednotkových nákladů a výnosů – příklad je uveden na následujícím obrázku (jedinečná pro hospodářský soubor, popř. pro jeho část bez EO a části s jedinečnou sadou EO)

Tabulka 1. Tabulka jednotkových nákladů a výnosů

HS pro účely envirenty		Náklady	Výnosy	Výnosy - Náklady
věkový stupeň	věk	Kč/ha/rok		
0 (holina)	0			
1	1-10			
2	11-20			
3	21-30			
4	31-40			
5	41-50			
6	51-60			
7	61-70			
8	71-80			
9	81-90			
10	91-100			
11	101-110			
12	111-120			
13	121-130			
14	131-140			
15	141-150			
16	151-160			
17	161 a více			
celkem				

Budeme tak znát skutečný průběh V a N ve vztahu k věku porostu za HS nebo části HS bez EO nebo s konkrétním typem EO (konkrétní sadou překryvů EO).

Příklad tvorby a označování tabulek jednotkových nákladů a výnosů – viz obrázek níže.

Tabulka 2. Tvorba a označování tabulek jednotkových nákladů a výnosů

HS pro účely envirenty	HS dle LHP	enviromentální omezení (EO)				
251-1	251	není				
251-2			CHKO 1. zóna Český ráj			
251-3			CHKO 2. zóna Český ráj	PP Homolka		
251-4			CHKO 2. zóna Český ráj	PP Vústra	EVL Kozlov	
455	455	není				
4406-1	4406		CHKO 1. zóna Český ráj			
4406-2			CHKO 1. zóna	PR Prachovské skály		

Pozn.: Označení HS a zvláště chráněných území ve sloupcích s EO jsou částečně smyšlená.

Komentář:

Např. tabulka jednotkových nákladů a výnosů pro HS (pro účely envirenty) označená kódem 251-1 bude sestavena pro HS 251 (dle LHP) pro porostní skupiny, které nejsou nijak omezeny ochranou přírody

251-4 bude sestavena HS 251 (dle LHP) pro porostní skupiny, které jsou omezeny souběžně 2. zónou CHKO Český ráj

Každé porostní skupině s EO můžeme přiřadit korespondující HS, do kterého by byla přiřazena, nebýt EO. Tím určíme referenční strukturu N a V pro případ, že by EO neexistovalo.

Porovnáním HS s EO a korespondujícího HS bez EO zjistíme rozdíl v HV, a to za jednotlivé porostní skupiny a v jejich součtu za celou lesní správu LČR, a to na bázi skutečných nákladů a výnosů.

2.2. VÝBĚR LHC.

Řešitel: Foresta SG, a.s.

Pro výběr LHC jsou stanoveny návrhové parametry pro výběr „ideálního“ LHC (cílem je následný výběr LHC z celkově dostupných, které bude v nejvyšší míře odpovídat návrhovým parametrům).

Tyto parametry představují:

- „Stáří“ LHP - hledisko aktuálnosti dat (3-5 let) a rovněž hledisko časové řady (min. 5 let).
- Výběr různorodých LHC – jehličnaté x listnaté (případně pokud možno na 1 LS - reprezentativnost účetních a evidenčních hodnot, evidovaných na úrovni LS).
- Alespoň 1 LHC by mělo být významněji zasaženo opatřeními ochrany přírody, nejlépe v CHKO.
- Bylo by žádoucí, aby se nejednalo o LHC zasažené rozsáhlou kalamitou (zde pak neplatí řada ekonomických východisek).
- Vyhnout se LHC s režimem ochranného lesa, lesy zvl. určení.

V rámci procesu výběru LHC došlo k poměrně významné časové prodlevě, kdy postupně docházelo k výběru a následnému vyloučení LHC z různých, následně zjištěných důvodů (výskyt rozsáhlé kalamity, změny výměr vlivem rozsáhlé restituce, nemožnost rozdělení dat účetnictví lesní správy mezi dvě LHC). Ke konečnému výběru došlo až v období okolo poloviny ledna 2025.

V konečném výběru byla zvolena následující 2 LHC:

- LS Frýdlant v Čechách (LHC Frýdlant – 410 000)
- LS Hořice (LHC Hořice – 504 000)

2.3. DATOVÉ PODKLADY

Řešitel: Foresta SG, a.s.

Původní předpoklad dostatečnosti využití zdrojů dat LHP, LHE a účetnictví byl po absolvování schůzky dne 21.1.2025 a konzultaci s vedoucím lesní správy Hořice ing Pecháčkem Ph.D., poměrně významně rozšířen.

Za zásadní změnu můžeme považovat záměr využití dat výstupu z úlohy MVO, kdy výstup pro nápočty obsahuje identifikaci na úrovni podvýkonu, technickou jednotku a počty technických jednotek, včetně částky v Kč, která odpovídá částkám evidovaným v účetnictví. Částky v Kč jsou dále rozděleny (v některých případech) na dílčí skupiny (například v případě těžby dříví na položky „hodnota dříví“ a „hodnota služby“).

Lze předpokládat, že minimálně v některých případech bude potřebné kalkulovat jednicový náklad až na úroveň podvýkonu, což by z dat účetnictví bylo velmi komplikované (účetnictví nemá evidovaný podvýkon).

Datové podklady jsou rozděleny do následujících 4 skupin:

2.3.1. DATA LHP

- Hospodářská kniha ve formátu XML.
- Textová část hospodářské knihy.
- Závěrečný protokol (případně schválení LHP ze strany SSL).

Data lesního hospodářského plánu (LHP) jsou zásadním dokumentem pro zpracování úlohy. Pro analytické práce s nimi jsme požádali (krom formátu XML) rovněž o export dat hospodářské knihy jednak do formátu pdf (kvůli jednoduchosti a dostupnosti nástroje pro její čtení), jednak ve formátu MS Excel (XLSX) – v tomto případě pak pro možnost provádění hromadných operací a filtrování dat.

V rámci práce s daty bylo zjištěno, že dokumentace, která se týká environmentálních opatření ochrany přírody (a odkazů na legislativní podklad) a je zpravidla uvedena v textové části hospodářského plánu, nebo případně v závěrečném protokolu (nebo i dalších dostupných dokumentech) odpovídá svým stavem datu počátku platnosti LHP. V rámci následného vývoje vztahů s orgány ochrany přírody v průběhu platnosti LHP pak dochází k dalšímu zpravidla doplňování další ochrany lesních pozemků, pro které je následně pak nutné dohledávat příslušné legislativní podklady.

Z těchto důvodů jsme se následně dohodli na další dodávce dat, tentokrát již jen dat hospodářské knihy v posledním kompletním stavu k 31.12.2023, opět ve formátu PDF a XLSX. Analýzou dat LHP bylo zjištěno, že identifikace příslušnosti jednotky prostorového rozdělení lesa (JPRL) k opatření ochrany přírody je uvedena v textových poznámkách příslušné úrovně JPRL. To poněkud komplikuje využití hromadných operací, protože poznámka má pouze textový formát, přičemž identifikace opatření ochrany přírody je v rámci této „textové věty“ umístěna nahodile.

Z tohoto důvodu jsme se dohodli na předání souborů s identifikací opatření ochrany přírody na úrovni porostní skupiny (uvedeno v následující části 2.3.4. Doplňující data).

2.3.2. DATA VÝROBNÍ EVIDENCE (ZDROJ AGENDA MVO)

- Nápočty - obecně jak za pěstební tak těžební činnost – ve struktuře dohodnuté na místě – příklad struktury souboru nápočtu je uveden v Příloze č. 1.
- K datům nápočtů a projektů připojit z LHP položky na JPRL „Textový komentář“ (ODD_text; DIL_text; POR_text; PSK_text; ETAZ_text). Samozřejmě, pokud je toto možné.
- Číselníky k nápočtům
- Identifikace položek nápočtu (co znamenají zkratky v hlavičce souboru). – popis položek je uveden v Příloze č. 2.

- Číselníky výkonů a podvýkonů – příklad struktury a položek je uveden v Příloze č. 5 a Příloze č. 6.

2.3.3. DATA ÚČETNÍ EVIDENCE

- Hlavní knihu s třídou účtů 5 (náklady) a 6 (výnosy) – sumarizováno dle roku a výkonu – příklad náhledu na hlavní knihu je uveden v Příloze č. 9.
- Podrobnější rozklad účtů (třídy 6), na kterých jsou evidovány úhrady újem, náhrad a dotací – analytické účty jsou uvedeny v Příloze č. 8.
- Kalkulační vzorec rozpouštění režie (výrobní a správní), včetně rozpouštěcí základny – viz Příloha č. 10.

2.3.4. DOPLŇUJÍCÍ DATA

- Těžební a pěstební projekty na rok 2025 (praktický plán lesní výroby pro příslušný rok) – struktura – viz Příloha č. 3, popis položek viz Příloha č. 4.
- Aktuální ochrana přírody_PSK (soupis PSK s kódem a druhem ochrany) – viz Příloha č. 7.

Všechna požadovaná data byla předána. Požadavek na doplnění dat nápočtů za uplynulé roky platnosti LHP a projektů na rok 2025 o textové poznámky byl nahrazen dodáním souborů „Aktuální ochrany přírody_PSK“.

2.4. ANALÝZA POŽADAVKŮ NA PLNĚNÍ ENV. OPATŘENÍ NA VYBRANÝCH LHC LČR

Řešitel: Dr. JUDr. Ing. Martin Flora

Za environmentální omezení jsou považována pravidla omezující hospodaření v lesích obsažená:

- v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“) – jde zejména o základní ochranné podmínky zvláště chráněných území, zákonné ochranné podmínky ptačích oblastí (PO) a evropsky významných lokalit (EVL) a zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin.
- v předpisech vydaných na základě ZOPK nebo k provedení ZOPK - jde zejména o předpisy, jimiž jsou vyhlašována jednotlivá zvláště chráněná území (ZCHÚ), která se nacházejí na sledovaném území, EVL a PO – jde zejména o bližší ochranné podmínky jednotlivých ZCHÚ, ochranné podmínky PO a podmínky platné v ochranných pásmech ZCHÚ
- v plánovacích dokumentech vydaných na základě ZOPK a předpisů zahrnutých sub II) – jde zejména plány péče o ZCHÚ, plány ÚSES a souhrny doporučených opatření pro EVL a PO a
- v závazných stanoviscích, souhlasech a rozhodnutích vydaných na základě ZOPK, předpisů zahrnutých sub II. a plánovacích dokumentů sub III. - jde zejména o závazné stanovisko/souhlas ke schválení lesních hospodářských plánů (LHP) podle § 4 odst. 3 ZOPK, souhlas s použitím geograficky nepůvodních dřevin podle § 5 odst. 4 ZOPK, rozhodnutí o povolení výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích podle § 43 ZOPK, rozhodnutí o povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin podle § 56 ZOPK; do této skupiny spadají i omezení, která vyplynula z požadavků orgánů ochrany přírody (OOP) formulovaných v procesu tvorby LHP, pokud byla tato omezení do LHP jeho zpracovatelem následně promítnuta a vlastníkem akceptována, i když jde namnoze o omezení mající původ v právně nezávazných dokumentech nebo jde dokonce o omezení zobrazující individuální vůli pracovníků OOP podílejících se na tvorbě výsledného závazného stanoviska (souhlasu) k LHP.

Existence popsaných omezení je zjišťována a hodnocena primárně ve vztahu k ploše porostní půdy. Ve vztahu k bezlesí a jiným pozemkům tvořícím součást PUPFL je omezení sledováno a hodnoceno jen v případě, kde má kvantifikovatelnou vazbu na hospodaření v lesích (např. omezení týkající se lesních cest), naopak omezení nelesnického charakteru (např. zákaz provádět na bezlesí práce v době hnízdění zvláště chráněného druhu) hodnocena nejsou.

Relevance je přitom ve všech čtyřech skupinách přiznána jen pravidlům formulovaným s takovou mírou konkrétnosti, že umožňuje odlišit způsob hospodaření v lesích vznikající při jejich dodržování od způsobu hospodaření, který by byl aplikován bez ohledu na jejich existenci. Za environmentální omezení proto nejsou považována např. pravidla směřující k zajištění ochrany lesa jako významného krajinného prvku, neboť ta v posuzovaných LHC spočívají primárně v povinnosti zajistit pro schválení LHP souhlasné závazné stanovisko (nově souhlas) OOP, což samo o sobě hospodaření v lesích nijak neomezuje (OOP může s představami vlastníka lesa o hospodaření vtělenými do LHP zcela souhlasit); k omezení dochází

až v případě, že jsou prostřednictvím závazného stanoviska do LHP promítány omezující požadavky OOP vyplývající z dalších vrstev ochrany, než je ochrana významných krajinných prvků (zejména ZCHÚ, EVL, PO, ÚSES). Stejně tak není jako environmentální omezení hodnocen obsah nekonkrétních, tzv. „měkkých“ pravidel, jejichž existence sama o sobě žádné omezení hospodaření nepředstavuje a které nebývají omezující charakter až v případě, že jsou konkretizována v některém nástroji uvedeném sub III. nebo IV. Příkladem může být ustanovení § 4 odst. 1 věty třetí ZOPK vymezující povinnosti vlastníků vůči ÚSES („Ochrana systému ekologické stability je povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků tvořících jeho základ; jeho vytváření je veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce i stát.“) Tyto povinnosti se jeví jako vyjádření obecných principů, které je vlastník lesa obvykle schopen naplnit běžným hospodařením; omezující charakter získávají tato pravidla až tehdy, jsou-li „překlopena“ do podoby konkrétních opatření popsanych v dokumentech a neformálních aktech uvedených sub III. a IV. nebo v LHP, kam byla vtělena díky existenci dokumentů a neformálních aktů uvedených sub III. a IV.

V pochybnostech jsou omezení považována vždy spíše za omezující než za neomezující. Proto jsou jako environmentální hodnocena i omezení vyplývající z kategorizace lesů (konkrétně ze zařazení do kategorie lesa zvláštního určení) a z obsahu LHP, pokud je jejich existence projekcí některého z dokumentů a neformálních aktů popsanych sub I. až IV. Je totiž zřejmé, že zdrojem příslušného omezení nejsou kategorizace, resp. obsah LHP samy o sobě, nýbrž že za zdroj a důvod omezení musí být považovány právě dokumenty a neformální akty popsane sub I. až IV. Jedině díky nim došlo k zařazení lesů do kategorie les zvláštního určení (LZÚ), resp. jedině díky nim byla do LHP zahrnuta opatření odchylovající se od způsobu hospodaření, který by byl jinak použit. Příkladem jsou LZÚ podle § 8 odst. 1 písm. c) lesního zákona, tzn. lesy na území národních parků a národních přírodních rezervací, LZÚ podle § 8 odst. 2 písm. a) lesního zákona, tzn. lesy v I. zónách CHKO a lesy v přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a přírodních památkách, lesy zvláštního určení podle § 8 odst. 2 písm. h) lesního zákona, pokud důvodem zařazení do této subkategorie byla příslušnost k ptačí oblasti či evropsky významné lokalitě, jakož i lesy tvořící součást ÚSES. Omezení hospodaření vyplývající z příslušnosti ke kategorii LZÚ ani omezení vyplývající z LHP ovšem v těchto případech nelze označit za omezení založená lesním zákonem, jelikož jeho ustanovení zde slouží pouze jako legislativní zprostředkovatel omezujících požadavků ochrany přírody.

Obdobně je za environmentální omezení považováno i vyloučení, resp. omezení možnosti využití geograficky nepůvodních dřevin vyplývající z obsahu závazného stanoviska Ministerstva životního prostředí z hlediska zavádění nepůvodních druhů lesních dřevin, které je podmínkou schválení oblastních plánů rozvoje lesů. Ačkoliv totiž jde o omezení zakotvené do ustanovení lesního zákona (§ 23 odst. 1), vydává Ministerstvo životního prostředí předmětné závazné stanovisko nikoliv jako orgán vrchního státního dozoru v lesním hospodářství podle § 50 lesního zákona, nýbrž jako ústřední orgán státní správy ochrany přírody.

Jako environmentální jsou hodnocena též omezení vyplývající ze smluv (dohod) o způsobu hospodaření podle § 68 ZOPK, které byly uzavřeny mezi LČR, s.p. a AOPK ČR na základě vzájemné Dohody o spolupráci při vymezování lesních porostů ponechaných samovolnému vývoji a lesních porostů bez provádění hospodářských zásahů ve zvláště chráněných územích

a zajištění jejich monitoringu ze dne 12.8.2002 nebo na základě pozdější Smlouvy o spolupráci při vymezování lesních porostů ponechaných samovolnému vývoji a lesních porostů bez provádění hospodářských zásahů ve zvláště chráněných územích a zajištění jejich monitoringu ze dne 21.10.2008 (konkrétně jde o Dohodu o ponechání vybraných částí lesa v lokalitě Poledník ze dne 3.5.2007 a Smlouvu o vymezení bezzásahového území Rašeliniště Jizery v CHKO Jizerské hory ze dne 27.11.2019). I když z těchto právních jednání vyplývá závazek LČR s.p. omezit hospodaření na vybraných částech lesů směrem k jejich ponechání samovolnému vývoji s tím, že na dotčených územích nebude uplatňováno právo na finanční náhradu újmy vyplývající z § 58 odst. 2 a násl. ZOPK, jsou tato omezení zjevně odrazem požadavků ochrany přírody a snahy vlastníka lesa tyto požadavky omezit na rozumnou míru, nikoliv odrazem vlastních hospodářských zájmů LČR s.p.. Sama skutečnost, že se LČR s.p. rozhodly nevyužít své právo na finanční náhradu újmy vzniklé omezením hospodaření na územích dotčených popsány smlouvami (dohodami), pak neznamená, že toto právo nevzniklo a že hospodaření není omezeno.

V případě pochybností o závaznosti jednotlivých typů omezení byla použita presumpce závaznosti, tzn., že omezení byla považována primárně za závazná, pokud z dokumentu, v němž jsou vyjádřena, mimo rozumnou pochybnost nevyplývalo, že mají nezávaznou povahu. Za závazná proto byla považována nejen omezení vyplývající ze základních a bližších ochranných podmínek ZCHÚ a zvláště chráněných živočichů a rostlin, a rozhodnutí, souhlasů a závazných stanovisek orgánů ochrany přírody, nýbrž i např. omezení vyplývající z plánů péče o ZCHÚ označených zákonodárcem výslovně za nezávazné (§ 38 odst. 1 ZOPK). Důvodem je skutečnost, že plány péče i přes deklaraci jejich nezávaznosti chápou orgány ochrany přírody jako sumář pravidel, jejichž lze považovat za porušení ochranných podmínek ZCHÚ.

Z téhož důvodu jsou při překryvu jednotlivých vrstev ochrany všechna omezení považována za omezení vyplývající z nejpřísnější vrstvy ochrany, tzn., že např. soubor omezení vyplývajících z plánu ÚSES na území národní přírodní rezervace promítnutý do plánu péče je považován za omezení vyplývající z existence NPR, nikoliv za samostatnou a na existenci NPR nezávislou skupinu pravidel. Stejně tak omezení zakotvená do závazného stanoviska orgánu ochrany přírody k návrhu LHP nejsou hodnocena jako omezení vyplývající z tohoto závazného stanoviska, nýbrž jako omezení vyplývající z toho nástroje ochrany přírody, jehož existence je v obsahu závazného stanoviska zobrazena a zohledněna (v ZCHÚ jde znovu o základní a bližší ochranné podmínky) apod.

Za environmentální naopak nejsou považována prokazatelná omezení mající původ v právních předpisech neuvedených sub I. a II., a to i když jde o předpisy, jejichž hlavním nebo vedlejším účelem je ochrana některé ze složek životního prostředí. Za environmentální omezení tak nebyla považována např. omezení vyplývající primárně ze zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona, v platném znění, a prováděcích předpisů vydaných na jeho základě, ze zákona č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh, v platném, a prováděcích předpisů vydaných na jeho základě, ze zákona 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a o její působnosti v ochraně lesa, v platném znění, ze zákona č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin, v platném znění, a prováděcích předpisů vydaných na jeho základě, zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákon (vodní zákon), v platném znění, a prováděcích předpisů vydaných na jeho základě, a zákona č.

449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění, a prováděcích předpisů vydaných na jeho základě.

Environmentální omezení ve shora popsaném rozsahu byla zkoumána u jednotlivých LHC pro všechny porostní skupiny dotčené ochranou, což je zachyceno v samostatném souboru zobrazujícím jednotlivé vrstvy ochrany – viz Příloha č. 11. Tyto vrstvy ochrany jsou pak popsány v textové části, kde je popsán jejich obecný charakter, právní důvod jejich vzniku, věcný a plošný rozsah a jsou v něm zobrazena rovněž konkrétní omezení, která z jednotlivých vrstev ochrany vyplývají. Přitom bylo zohledněno, že ne všechna omezení musí na straně vlastníka lesa vyvolat negativní ekonomické dopady. Za účelem odlišení byla omezení, u nichž byly ekonomické dopady vyhodnoceny jako vysoce pravděpodobné, v textu vyznačena červeně – viz Příloha č. 12.

2.5. KATEGORIZACE RŮZNÝCH STUPŇŮ OCHRANY PŘÍRODY Z HLEDISKA EKONOMICKÝCH DOPADŮ

Řešitel: JUDr. Martin Cempírek, Ph.D.

Zpracování tématu kategorizace různých stupňů ochrany přírody je provedeno ve dvou krocích, přičemž navazují na předchozí analýzu požadavků na plnění environmentálních opatření na vybraných LHC LČR. Prvním krokem je podrobná analýza existující judikatury týkající se ochrany přírody na kterou následně navazuje následná vlastní kategorizace.

2.5.1. KATALOG DOVOLENÝCH A OMEZENÝCH ČINNOSTÍ V ZCHÚ – ANALÝZA JUDIKATURY

Na základě dostupné judikatury Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu byla využita konkrétní soudní rozhodnutí, přičemž byly analyzovány jednotlivé činnosti, které jsou dovolené při obhospodařování jednotlivých lesních celků ve zvláště chráněných územích. Jedná se o soudní rozhodnutí, kdy byly Českou inspekci životního prostředí za poškození lesa ukládány pokuty podle intenzity jeho poškození. Na základě, v soudních rozhodnutích, popsaného jednání, kterým byl poškozen les byly zjištěny dovolené (předvídané činnosti), které nepoškozuji les, nejsou vyhodnoceny jako intenzivní technologie obhospodařování a jsou dovoleny ve zvláště chráněných územích.

Ve shrnující části analýzy byly tyto činnosti blíže popsány a kategorizovány s doporučením opatření, která předvídají obhospodařování lesa, aniž by došlo k jeho poškození.

Detail rozboru judikatury je uveden v Příloze č. 13.

Na základě analýzy judikatury byly zjištěny hospodářské činnosti, které je možné provádět v lesích, které se nacházejí ve zvláště chráněných územích.

CESTY, VÝVOZNÍ LINKY A LESNÍ DOPRAVA

Ve zvláště chráněných územích, by měl les být obhospodařován bez využívání těžké techniky, při vývozu dřevní hmoty z lesa by neměly vznikat koleje. Pokud koleje vzniknou mělo by dojít k jejich zahrnutí.¹

¹ Jedná se popis soudního případu, tj. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.02.2019, sp. zn. 10 A 141/2015 (hospodářský les), kdy ČIŽP uložila pokutu za správní delikt podle § 4 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb. Škodlivé jednání spočívalo v přibližování dříví z těžby, byly poškozeny lesní pozemky. Přibližováním dříví ke zpevněné cestě došlo k závažnému poškození lesních pozemků na ploše cca 400 m² délce cca 45 m vytlačenými kolejemi o šířce cca 0,6 m a hloubce 0,3 m nacházejícími

se mezi zpevněnou komunikací a lesní cestou. Celková plocha lesního stanoviště poškozená pojezdem těžké mechanizace činila cca 1835 m², přičemž hloubka tohoto poškození dosahovala až 0,5 m. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.02.2019, sp. zn. 10 A 141/2015.

V jiném soudním rozhodnutí, tj. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23.01.2018, sp. zn. 5 A 26/2014 (hospodářský les), byla uložena pokuta za správní delikt spočívající v ohrožení životního prostředí podle § 4 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb., neboť žalobce svým jednáním ohrozil životní prostředí v lesích. Česká inspekce životního prostředí zjistila, že v důsledku těžby v lese došlo ke vzniku holin a k poškození stromů na přibližovací lince, která se nacházela na lesním pozemku. Při vyvážení klestu a potěžebních zbytků hroubí z lesního pozemku byly v přibližovací lince prohloubeny koleje v celkové délce 158 metrů, v průměru o dalších 12 – 15 cm, hloubka kolejí navýšena celkem na cca 15 – 35 cm.

V soudním řízení vedeném Městským soudem v Praze pod sp. zn. Podle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31.05.2019, čj. 10 A 32/2017 (hospodářský les), byla uložena pokuta za protiprávní jednání, tj. ohrožení životního prostředí v lesích, které ho se žalobce dopustil tím, že na lesním pozemku v k. ú. Mratín způsobil vyvážením dříví koleje hluboké 25 až 50 cm o délce 322 m a dále vyvážením a přibližováním dříví poškodil 10 dřevin oděrem kůry bez následné sanace ran. Správní rozhodnutí bylo v řízení před soudem zrušeno, zdůvod, že se správní orgán nezabýval zaviněním konkrétní osoby, která se dopustila protiprávního jednání.

Ve věci řešené Městským soudem v Praze, pod sp. zn. 15 A 43/2021 (hospodářský les), bylo konstatováno protiprávní jednání podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb., spočívající vyjetý koleje v celkové délce 915 m o šíři 3 až 5 m, v kratší části uvedené trasy dokonce o šíři 20 m, hloubka kolejí dosahovala od 20 do 67 cm. Celková zasažená plocha byla na většině trasy 3 660 m², v rozšířeném místě dalších 800 m², a k tomu byla rozježděna lesní půda na další ploše 600 m² (40 x 15 m, hloubka 40 cm). V důsledku vodní eroze bylo zjištěno naplavení bahna na rozsáhlé plochy, a to do výšky 10 až 50 cm do kořenového prostoru lesních dřevin, celkem na plochu 1 050 m².

V soudním rozhodnutí vedeném Městským soudem v Praze, pod sp. zn. 14 A 45/2024 (zvláště chráněné území), řešícím protiprávní jednání v lokalitě CHKO oblasti přírodní památky, soud uzavírá, „...že pakliže pakliže v CHKO, v lokalitě přírodní památky specificky vázané na půdní podmínky (rašelinistiště), vzniknou koleje o hloubce až 95 cm a délce několika stovek metrů, nejedná se o zásah, o kterém je možné říci, že je v pořádku.“

Zhodnocení

K problematice hloubky kolejí související s poškozením lesa bylo vyhledáno celkem 5 soudních rozhodnutí. Sbíhající rysy spočívají v hloubce kolejí od 15 až 60 cm. Dané rozmezí nelze však brát jako jednoznačné, kdy Česká inspekce životního prostředí za toto jednání „udělí“ pokutu. Vždy záleží na konkrétnostech daného případu, zda se jedná o zvláště chráněné území, lokalitu v rámci České republiky a především míru poškození lesa. K poškození lesa při těžbě dochází v souhrnu více faktory, vyjeté koleje, poškození kůry stromů oděrem, případně poškození kořenového systému. V souhrnu za vytýkané protiprávní jednání je uložena pokuta. Záleží rovněž, zda se pachtel správního deliktu/přestupku dopustil poprvé nebo opakovaně. Pokud se dopustil opakovaně, pokuta může být uložena vyšší. Rovněž záleží na majtkových poměrech osoby, která se dopustila protiprávního jednání. Uložená pokuta nesmí být likvidační. Intezita poškození životního prostředí je věcí odborného posouzení.

V daném případě není možné se k ukládaným pokutám, a především poškození lesa vyjádřit jednoznačně, od jaké hloubky vyjetých kolejí může být uložena pokuta. Toto není možné konstatovat. Vždy záleží na posouzení pracovníků kontrolních orgánů podle jednotlivosti každého případu. Rovněž soud přezkoumávající správní rozhodnutí zkoumá, jak odvolací orgán vypořádal námitky. Ze strany soudů je kontrolován především proces, vypořádání námitek, zachování práv účastníka správního řízení a zda kontrolní orgán správně vyhodnotil protiprávní zavinění u konkrétního subjektu zodpovědného za spáchaný správní delikt/přestupek.

Ve zvláště chráněných územích by neměly být budovány nové vývozní linky, neměla by být rozšiřována ani lesní cestní síť.² Toto opatření je povoleno pouze v hospodářských lesích, z důvodu rychlého vývozu kulatiny z lesa kvůli asanaci kůrovce.

V těžko přístupných oblastech musí být instalovány, např. lesní lanovky, aby se zabránilo poškození půdního krytu, pokud je půda podmáčená hrozí poškození cest.

ZÁSAH PROTI KŮROVCI

V lesích nacházejících se ve zvláště chráněných územích umožnění zásahů proti kůrovci závislé na kategorii zvláště chráněných území a na jejich předmětech ochrany. V některých územích není povolen zásah vůbec nebo jen velmi omezeně v některých omezení není žádné nebo je jen v případě vzniku holin nad 1 ha řešen na úrovni hospodaření způsobem vyžadujícím využití intenzivních technologií.

Míra intenzivních technologií a jejich rozdělení podle zvláště chráněných území

Rozdělení „intenzivních technologií podle chráněných územích“, konkrétně v jakém zvláště chráněném území je povolena konkrétní činnost a jaká může být již vyhodnocena jako přestupek není z čistě právního hlediska možné popsat.

„Intenzivní technologie v lesnictví“ je odborný pojem z lesnictví, nikoliv z práva. Lesní zákon č. 289/1995 a ani zákon o ochraně přírody 114/1995 Sb., neuvádí explicitní definici, co je to „Intenzivní technologie v lesnictví“. Z hlediska práva se tedy jedná o neurčitý právní pojem.

Pokud neexistuje zákonná definice „Intenzivních lesních technologií“, není možné na základě protiprávních jednání uvedených v soudních rozhodnutích kategoricky říct, že daná činnost je „intenzivní lesní technologie“, tím spíše, zda konkrétní jednání může být dovoleno, případně jiné jednání může být pokutováno. Bez zákonné definice Intenzivní lesní technologie není možné bližší popis dovolených a zakázaných činností.

Neurčitý právní pojem v právu znamená, že zákonodárce ponechává správnímu orgánu na uvážení, jak tento pojem, tj. intenzivní technologii posoudí. Vždy záleží na okolnostech daného případu. Jednání, které je uvedeno v soudních rozhodnutích a za které může být uložena pokuta, je pouze popis skutkových okolností, kterých by se měl vlastník lesa vyvarovat,

Z právního hlediska nelze k poškození lesa a ukládaným pokutám zaujmout jednoznačné stanovisko. Lze pouze konstatovat, že se jedná o činnosti – popis skutkových okolností, kterých by se měl vlastník lesa, případně jeho správce **vyvarovat**. Poškození lesa je věcí odborného posouzení, ke kterému se musí vyjádřit lesník.

² Právní úvaha vyplývá z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 06.06.2018, č.j. 9 A 55/2025 a z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18.03.2021, č.j. 6 A 157/2019-87, ve kterém došlo k nepřiměřenému poškození lesa v důsledku zvětšení lesních cest a vývozních linek. Soud v daných případech uzavírá, že při těžbě by měla být přijata opatření k minimalizaci škod. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že vlastník lesa by měl prioritně ve zvláště chráněných územích využívat stávající vývozní linky, nikoliv budovat nové. Na základě analýzy soudních rozhodnutí vyplývá požadavek prioritního využití stávajících vývozních linek. Pokud se jedná o nepřístupný terén, měly by být využity technologie nepoškozující les, např. instalovat lanovkový systém, srv. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31.03.2023, sp. zn. 5 A 146/2019.

z důvodu, aby nebyla konkrétní činnost vyhodnocena jako protiprávní. V judikatuře byly předloženy jednotlivé o vybrané činnosti, modelové situace, které by mohly být vyhodnoceny jako protiprávní.

Není-li zákonná definice intenzivních lesních technologií, nemůžeme ze skutkových okolností podle soudních případů stanovovat skutkové podstaty přestupků a tvrdit, že toto je ještě dovoleno a toto nikoliv. Shrnutí konkrétních jednání uvedených v soudních rozhodnutích lze shrnout jako činnosti, kterých by se vlastník lesa/případně jeho správce měl vyvarovat.

Bližší právní definici pojmu intenzivních technologií uvádí Stejskal v komentovaném znění zákona o ochraně přírody a krajiny, podle jednotlivých zvláště chráněných územích.

Komentované ustanovení k základním ochranným podmínkám národních parků § 16 odst. 1 písm. a) zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (základní ochranné podmínky národních parků)

„Je zakázáno hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch. Podstatnými změnami je třeba rozumět takové, které přímo nebo nepřímo vedou k zániku části či celého přírodního ekosystému. Nevratným poškozením je třeba rozumět takový zásah do ekosystému, v jehož důsledku nepůjde uvést fyzikální, chemické či biologické vlastnosti půdního povrchu přirozenou cestou do původního stavu (restitutio in integrum).“³

Komentované ustanovení k § 26 odst. 3 písm. a) zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí)

„Je zakázáno hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí (vymezená v souladu s § 2 a § 58 stavebního zákona) způsobem vyžadujícím intenzivní technologie; těmi jsou míněny zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, ... měnit vodní režim či provádět terénní úpravy, ale nikoliv jakékoliv, nýbrž jen značného rozsahu.“⁴

Komentované ustanovení k § 29 písm. a) zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací)

„Je zakázáno hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zákon zde uvádí příkladný výčet prostředků a činností, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškozovat půdní povrch, viz též k § 3 odst. 1 písm. l) - přírodní ekosystém.“⁵

³ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny (komentář), Wolters Kluwer, ASPI, právně-informační systém.

⁴ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny (komentář), Wolters Kluwer, ASPI, právně-informační systém.

⁵ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny (komentář), Wolters Kluwer, ASPI, právně-informační systém.

Komentované ustanovení §34 Přírodní rezervace

„Je zakázáno hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zákon zde uvádí příkladný výčet prostředků a činností, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškodovat půdní povrch, viz též k § 3 odst. 1 písm. l) - přírodní ekosystém.“⁶

Vzhledem k tomu, že intenzivní technologie jsou vymezeny velmi obecně a demonstrativně, není možné jednoznačně stanovit intenzitu pro jednotlivé zvláště chráněné území. Z právního hlediska se jedná o neurčitý právní pojem, jehož obsah není v zákoně explicitně definován. Pojem „intenzivní technologie“ není v zákoně specifikován konkrétními kritérii. V praxi je nezbytné posuzovat každý příklad jednotlivě, zda se jedná o intenzivní technologii či nikoliv. Případě, pokud dojde k poškození lesa – poškození životního prostředí, je toto poškození vyhodnoceno na základě odborných vyjádření nebo znaleckých posudků zabývajících se ochranou přírody.

Výklad pojmu intenzivních technologií v právu nenalzáme, proto je pro definování možné využít níže uvedený výklad pojmu, který je **přírodně-ekologický**, nikoliv právní, který je převzat beze změny.

Citace:

Věstník Ministerstva životního prostředí, roč. VIII, červen 2013, částka 6, s. 8-12

Metodické doporučení odboru zvláštní územní ochrany přírody a krajiny a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí k uplatnění pojmu intenzivní technologie a souvisejících pojmů použitých v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů Metodické doporučení je určeno orgánům ochrany přírody a k využití subjektům hospodařícím na pozemcích na území národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a přírodních rezervací.

Obecné znaky intenzivních technologií podle kategorií zvláště chráněných území***Národní parky a chráněné krajinné oblasti***

Intenzivní technologií, která může způsobit podstatnou změnu v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů je tedy na území národních parků, s přihlédnutím k ustanovení § 15 odst. 1 a 2 zákona, anebo na území prvních a druhých zón chráněných krajinných oblastí

⁶ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny (komentář), Wolters Kluwer, ASPI, právně-informační systém.

mimo zastavěná území obcí, s přihlédnutím k ustanovení § 25 odst. 1 a 2 zákona, každá z činností, která vede k:

- **přímému odstranění či systematickému odstraňování určitého druhu z přírodního společenstva daného ekosystému a tím k snižování druhové variability daného ekosystému (např. odstraňování tzv. plevelných dřevin – bříza, jeřáb, osika, keře v rámci výchovy lesních porostů, aplikace selektivních biocidů apod.),**
- **nepřímému systematickému odstraňování určitého druhu z přírodního společenstva daného ekosystému a tím ke snižování druhové rozmanitosti daného ekosystému, změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. redukce nebo odstraňování stromového patra vedoucí takové změně přírodních podmínek v daném ekosystému, že přestává plnit funkci biotopu pro některé jeho živé složky; systematické odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; systematické loupání odumřelých kmenů; změny vodního režimu; plošné hnojení nebo vápnění; plošná aplikace biocidů; plošná obnova trvalých travních porostů pomocí orby; plošné přisevy trvalých travních porostů, apod.),**
- **změně věkového a prostorového uspořádání složek ekosystému (např. obnovní postupy uplatňované v lesních porostech, které vedou ke snižování podílu zastoupení lesních porostů odpovídajících některé ze tří vývojových fází přirozeného lesa - fáze zmlazování, optima a rozpadu, pod úroveň jejího přirozeného zastoupení v rámci daného typu lesa, apod.),**
- **přímému odstranění či systematickému odstraňování společenstev daného ekosystému (např. odlesňování, umělé zalesňování nelesních ploch, vytváření vodních ploch),**
- **nepřímému systematickému odstraňování určitého přírodního společenstva daného ekosystému a tím k snižování biologické rozmanitosti daného ekosystému, změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. odstraňování stromového patra; systematické odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; systematické loupání odumřelých kmenů; změny vodního režimu; plošné hnojení nebo vápnění; plošná aplikace neselektivních biocidů; plošné rozorávání trvalých travních porostů, apod.).**

Národní přírodní rezervace a přírodní rezervace

Intenzivní technologií, která může způsobit změnu v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů je tedy na území národních přírodních rezervací, s přihlédnutím k ustanovení § 28 odst. 1 a 2 zákona, a na území přírodních rezervací, s přihlédnutím k ustanovení § 33 odst. 1 zákona, každá z činností, která vede k:

- **přímému odstranění či systematickému odstraňování jedinců druhů tvořících společenstvo daného ekosystému,**

- **přímému odstranění či systematickému odstraňování určité genetické formy organismů v rámci dané populace druhu a tím k snižování genetické variability dané populace (např. odstraňování předrůstavých, podúrovňových nebo netvárných stromů v rámci výchovy lesních porostů, apod.),**
- **nepřímému systematickému odstraňování jedinců druhů tvořících společenstva daného ekosystému změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. redukce nebo odstraňování stromového patra vedoucí k takové změně přírodních podmínek v daném ekosystému, že přestává plnit funkci biotopu pro některé jeho živé složky; systematické odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; systematické loupání odumřelých kmenů; změny vodního režimu; hnojení nebo vápnění; aplikace biocidů; obnova trvalých travních porostů pomocí orby; přisevy trvalých travních porostů, apod.),**
- **změně věkového a prostorového uspořádání složek ekosystému (např. obnovní a výchovné postupy uplatňované v lesních porostech, apod.),**
- **přímému odstranění či systematickému odstraňování přírodního společenstva daného ekosystému (např. odlesňování, umělé zalesňování nelesních ploch, vytváření vodních ploch),**
- **nepřímému systematickému odstraňování určitého přírodního společenstva daného ekosystému a tím ke snižování biologické rozmanitosti daného ekosystému, změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. odstraňování stromového patra; odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; změny vodního režimu; hnojení nebo vápnění; aplikace biocidů; rozorávání trvalých travních porostů, apod.).**

Zakázané způsoby hospodaření jsou tedy takové, při kterých jsou využívány výše uvedené intenzivní technologie. Rozhodující přitom je zda technologie může způsobit uvedenou změnu a ne skutečnost, zda k změně v konkrétním případě opravdu dojde či nikoliv. Způsoby hospodaření, které nevyužívají technologie s výše uvedenými možnými dopady na ekosystémy, nejsou zakázané.

Základní zásady použití ustanovení o zákazech způsobů hospodaření s využitím intenzivních technologií

Národní parky

Používat intenzivní technologie lze pouze za předpokladu, že budou zachovány nebo zlepšeny přírodní poměry na území národních parků a respektovány přitom jejich vědecké a výchovné cíle [§ 15 odst. 2 zákona] a splněny podmínky pro povolení výjimky ze zákazu [§ 43 zákona] a výjimka povolena.

Zákon neobsahuje žádné ustanovení, na základě kterého by bylo možno dovodit, že by toto ustanovení zákona bylo možno vykládat v první, druhé nebo třetí zóně národních parků odlišně.

Technologie však musí být vždy posuzovány z hlediska jejich možných dopadů na stav ekosystémů a ty mají na území prvních zón obvykle vyšší stupeň přirozenosti, a tím jsou i citlivější na možné negativní ovlivnění nevhodně použitou technologií.

Chráněné krajinné oblasti

Ustanovení § 26 odst. 3 písm. a) zákona se aplikuje na ekosystémy, které se vyskytují na území prvních a druhých zón chráněných krajinných oblastí mimo zastavená území obcí. Jedná se především o ekosystémy, které svou činností formoval člověk (např. kulturní lesy, louky, pastviny, umělé vodní plochy, apod.), ale i o ekosystémy přirozené [§ 25 odst. 1 zákona].

Používat intenzivní technologie lze pouze za předpokladu, že bude udržen nebo zlepšen přírodní stav území prvních a druhých zón chráněných krajinných oblastí mimo zastavená území obcí a budou zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území [§ 25 odst. 2 zákona] a splněny podmínky pro povolení výjimky ze zákazu [§ 43 zákona] a výjimka povolena.

Zákon neobsahuje žádné ustanovení, na základě kterého by bylo možno dovodit, že by toto ustanovení zákona bylo možno vykládat v první nebo druhé zóně chráněných krajinných oblastí mimo zastavená území obcí odlišně. Technologie však musí být vždy posuzovány z hlediska jejich možných dopadů na stav ekosystémů.

Národní přírodní rezervace

Ustanovení § 29 písm. a) zákona se aplikuje na ekosystémy, které se vyskytují na území národních přírodních rezervací. Jedná se jak o ekosystémy přirozené, tak i o ekosystémy, které svou činností formoval člověk (např. louky, pastviny, umělé vodní plochy, apod.) [§ 28 odst. 1 zákona]. Používat intenzivní technologie lze pouze za předpokladu, že bude uchován nebo zlepšen dosavadní stav přírodního prostředí [§ 28 odst. 2 zákona] a splněny podmínky pro povolení výjimky ze zákazu [§ 43 zákona] a výjimka povolena.

Přírodní rezervace

Ustanovení § 34 odst. 1 písm. a) zákona se aplikuje na ekosystémy, které se vyskytují na území přírodních rezervací. Jedná se jak o ekosystémy přirozené, tak i o ekosystémy, které svou činností formoval člověk (např. louky, pastviny, umělé vodní plochy, apod.) [§ 33 odst. 1 zákona]. Používat intenzivní technologie lze pouze za předpokladu, že budou splněny podmínky pro povolení výjimky ze zákazu [§ 43 zákona] a výjimka povolena.

Za hospodaření vyžadující použití intenzivních technologií nelze považovat:

- **nakládání s pozemky spočívající v nečinnosti (ponechání pozemků ladem), jedná se o způsob hospodaření, při kterém nejsou využívány žádné technologie, tedy ani intenzivní;**
- **změny vyvolané v ekosystémech přírodními procesy, jako jsou větrné nebo sněhové polomy v lesích, odumírání složek ekosystémů způsobené kompetičními vztahy mezi jednotlivými složkami ekosystémů, sukcese, apod.;**

- ***opakované činnosti zajišťující přírodní poměry, za kterých předmětný ekosystém vznikl a v současnosti se udržuje (např. pravidelné kosení luk za použití vhodné technologie, přiměřená pastva dobytka na pastvinách zajišťující funkčnost tohoto ekosystému, extenzivní chov ryb a s ním spojená nezbytná manipulace s vodní hladinou na rybnících).***

Zhodnocení

Ze soudních rozhodnutí nelze stanovit, konkrétní míru intenzivních technologií pro dané zvláště chráněná území.

Na základě právních principů však můžeme, ve vztahu k intenzivním technologiím, definovat obecně platné pravidlo pro všechna zvláště chráněná území. Právo životního prostředí ctí a naplňuje **princip nejvyšší hodnoty**.⁷ V tomto právním principu se odráží ochrana přírody jako složky životního prostředí, ale především ochrana lidského života a zdraví. Právě život a zdraví je nejvyšším chráněným zájmem.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12.06.2025, č.j. 15 A 127/2024-90, přezkoumává správní rozhodnutí, kterým byla udělena výjimka dle ust. § 43 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, (dále jen „ZOPK“), kterou byly povoleny intenzivní technologie spočívající v kácení dřevin podél turistických cest a stezek. Intenzivní technologie byly povoleny z důvodu minimalizace pádu stromů na turisticky exponovaná místa. Výjimka byla udělena s ohledem na ochranu života a zdraví. Udělení výjimky je příkladem naplnění principu nejvyšší hodnoty, a především poměřování chráněného zájmu spočívajícím v ochraně přírody ve zvláště chráněných územích s principem nejvyšší hodnoty představovaným ochranou života a zdraví.

Pokud předmětné soudní rozhodnutí umožňuje, a to na základě výjimky povolení intenzivních technologií v národní přírodní rezervaci, která je dle předložené kategorizace nejpřísněji zvláště chráněným územím, tak z tohoto vyplývá, že z důvodu ochrany života a zdraví mohou být intenzivní technologie povoleny i v ostatních zvláště chráněných územích.

Pouze tuto právní úvahu je možné odůvodnit na základě judikatury a principu nejvyšší hodnoty a vyvodit z ní jednoznačný závěr, kdy je možné udělit výjimku spočívající v umožnění intenzivních technologií, společných pro všechna zvláště chráněná území.

⁷ Jančářová, I., Dudová, J., Hanák, J., a kol. Právo životního prostředí : Obecná část, Masarykova univerzita: Brno, 2016, 715 s., s. 130. ISBN: 978-80-210-8366-0.

VÝŠE NÁHRADY ZA OMEZENÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA

Podle judikatury se nejedná o zásadní omezení vlastnického práva, které by bylo v rozporu se zákonem. Vždy záleží na naplňování jednotlivých chráněných zájmů. Zájem na ochraně vlastnického práva stojí proti veřejnému zájmu na ochraně přírody. Zřizování zvláště chráněných území je ekologicko-politická otázka. Vždy záleží na tom, aby případná omezení vlastnického práva byla odškodněna ze strany státu. Pokud je dána existence omezení vlastnického práva hospodaření v lese, měl by vlastník lesa nejdříve usilovat o udělení výjimky, která by konkrétní činnosti povolila (těžba nebo vývoz dřevní hmoty). Výjimka musí být odůvodněná a musí být podrobena testu proporcionality – poměrování jednotlivých právních zájmů, tj. ochrana vlastnického práva a ochrana přírody a právu účasti veřejnosti v otázkách rozhodování při ochraně přírody.

Náhrada újmy by měla zohlednit především zvýšené výdaje na „šetrné technologie“ – vyvážení dřeva koněm nebo jinými technickými prostředky, které nepoškozují lesní cesty a vývozní linky. Je zřejmé, že instalaci lanovky si mohou s finančních důvodů dovolit pouze velké obchodní společnosti, přičemž pro malého vlastníka lesa by se jednalo o nerentabilní náklady.

Následně po provedení výše uvedených analýz bylo provedeno propojení environmentálních omezení na lesní hospodářské celky Frýdlant v Čechách a Hořice – viz Příloha č. 14.

2.6. KATEGORIZACE RŮZNÝCH STUPŇŮ OCHRANY PŘÍRODY

Řešitel: JUDr. Martin Cempírek, Ph.D.

Podle jednotlivých přírodních oblastí v LHC Frýdlant v Čechách a LHC Hořice byla provedena analýza ekonomických opatření dovolených ve zvláště chráněných územích.

2.6.1. CHKO

Srovnávána byla jednotlivá zvláště chráněná území CHKO (I., II., III. a IV. zóna), národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, přírodní památka, evropsky významná lokalita (EVL) a ptačí oblast.

Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno dle ust. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb.

- zneškodňovat odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb., písm. a),
- tábořit a rozdělávat ohně mimo zastavěná území obcí a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb., písm. b),
- vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské

hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb, písm. c),

- povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování nepůvodních druhů rostlin a živočichů a cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb., písm. d),
- používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb, písm. e),
- provádět chemický posyp cest, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb., písm. h),
- měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti, viz. § 26 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb., písm. i),

2.6.2. I. ZÓNA CHKO

V I. zóně CHKO je možné uskutečňovat pouze omezené lesnické hospodaření, ale s přísnějšími omezeními než ve II. zóně. Důraz se klade na ochranu přirozeného vývoje lesů a na minimalizaci zásahů do ekosystémů.

Na území první zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno:

- povolovat nebo provádět nové stavby, viz. § 26 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb, písm. a),
- povolovat a měnit využití území, viz. § 26 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb, písm. b),
- měnit současnou skladbu a plochy kultur, nevyplyvá-li změna z plánu péče o chráněnou krajinnou oblast, viz. § 26 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb, písm. c),
- hnojit pozemky, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady, viz. § 26 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb, písm. d),
- hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu, viz. § 26 odst. 3 zák. č. 114/1992 Sb, písm. a),
- zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice, viz. § 26 odst. 3 zák. č. 114/1992 Sb, písm. b),
- zákaz vjezdu vozidel - kromě vjezdu a setrvávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, souhlas k vyhrazení míst dává AOPK ČR podle [§ 78 odst. 3 písm. d\) zák. o ochraně přírody a krajiny](#), viz. § 26 odst. 1) písm. c) zák. 114/1992 Sb.
- Přípustné meliorace - dočasné odvodnění na zamokřených stanovištích při kalamitních situacích. Výslovně zakázána změna vodního režimu.⁸

⁸ Podle § 26 odst. 3 písm. a) ZOPK je na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti dále zakázáno hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím

2.6.3. II. ZÓNA CHKO

Omezení ve II. zóně CHKO:

- hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškodovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu, viz. § 26 odst. 3 zák. č. 114/1992 Sb, písm. a),
- zavádět intenzivní chovy zvěře, například obory, farmové chovy, bažantnice, viz. § 26 odst. 3 zák. č. 114/1992 Sb, písm. b).⁹

2.6.4. III. ZÓNA CHKO

Ve III. zóně CHKO jsou povoleny běžné lesnické hospodářské činnosti.¹⁰ Cílem je uchování a zlepšení krajinného rázu. Hospodaření by mělo respektovat krajinný ráz a snažit se o jeho zlepšení. Důraz na zachování a zlepšení estetických a funkčních vlastností krajiny, včetně lesních ekosystémů.¹¹

2.6.5. IV. ZÓNA CHKO

intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškodovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu. Jako poškození životního prostředí bylo soudem vyhodnoceno poškození propustnosti vody rašeliništním podložím. Viz. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17.09.2024, č.j. č. j. 14 A 45/2024- 50.

⁹ Pokud je chován neúměrný chov oborní zvěře, který může způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému. Je možné tuto činnost považovat za intenzivní technologii jak věčně, tak časově. K podřazení činnosti pod tento pojem je rozhodující možnost způsobení změn v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů. Při posuzování přestupku je však třeba odůvodnit, v čem přesně takové činnosti se žalobkyně v oboře dopouštěla. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12.12.2024, č.j. 8 As 212/2023-45.

¹⁰ V případě zásahu proti kůrovci ve zvláště chráněných územích je vyžadováno využití méně intenzivních technologií, aby nedošlo k poškození lesa a ztrátě jeho přírodní hodnoty. Těžbu dřeva je nezbytné provádět šetrně, aniž by byly káceny zdravé (nenapadané) stromy v okolí a dřevo je nezbytné vyvážet tak, aby nedošlo k poškození cest vývozních linek. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16.01.2025, č.j. 3 As 125/2024-38

¹¹ Frýdlant v Čechách, ZOPK, § 26 odst. 1 písm. i); Vyhláška o zřízení Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory a její statut, vydaná Ministerstvem kultury a informací České republiky pod č. j. 13.853/67 - II/7 ze dne 8. 12. 1967 SCHKO Jizerské hory, CHKO Jizerské hory III. Zóna – bez konkrétních omezení lesnických činností.

Ve IV. zóně CHKO, která se zaměřuje na udržení dosavadního charakteru a rozvoj obcí, ochrany krajinného rázu jsou povoleny lesnické hospodářské činnosti, které nesnižují přirozenou druhovou skladbu a respektují charakter krajiny.

2.6.6. NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACE

V národní přírodní rezervaci jsou lesnické činnosti výrazně omezeny, s cílem zachovat přirozený stav lesa. Obvykle je povolena jen minimální hospodářská těžba, případně zákaz těžby dřeva v některých lokalitách národní přírodní rezervace. Pro danou oblast je stanoven plánem péče a lesním hospodářským plánem. Jedná se o zákonné omezení hospodaření v lese, které vlastníku zakládá nárok na náhradu újmy. Chemické prostředky se používají pouze s výjimkou a pod přísným dohledem, případně mohou být zakázány.¹²

Lesy v národních přírodních rezervacích nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských, zásah proti škůdcům lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody, viz. § 31 zák. č. 114/1992 Sb.

Na celém území národní přírodní rezervace je zakázáno:

- hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie,¹³ zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů nebo nevratně poškozovat půdní povrch, provádět chemizaci, změnu vodního režimu a terénní úpravy, viz. ust. § 29 písm. a) zák. č. 114/1992 Sb.
- měnit druh nebo způsob využití pozemků, měnit způsob užívání staveb a vymezovat zastavitelné plochy obcí, ust. § 29 písm. b) zák. č. 114/1992 Sb.
- těžit nerosty a humolity, ust. § 29 písm. c) zák. č. 114/1992 Sb.
- vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků, osob zajišťujících lesní a zemědělské hospodaření, při výkonu této činnosti, ust. § 29 písm. d) zák. č. 114/1992 Sb.

¹² Např. Frýdlant v Čechách ZOPK, § 29 písm. a) a k) ; Výnos ministerstva kultury České socialistické republiky č. j. 17.094/87-VI/2/1987 ze dne 21. prosince 1987, SCHKO Jizerské hory, NPR Rašeliniště Jizerky, druh omezené činnosti - těžba, obnova, výchova, ochrana, lesní doprava, zákaz hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie.

¹³ Na základě výjimky dle ust. § 43 Zákona č. 114/192 Sb., může být povolena výjimka, že intenzivní technologie mohou být povoleny pouze na části národní přírodní rezervace. Např. dle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12.06.2025, č.j. 15 A 127/2024-90, byly intenzivní technologie povoleny pouze na části zvláště chráněného území. Na významné části území NPR Praděd bylo na základě výjimky umožněno použití intenzivních technologií. AOPK povolila na rozloze o rozloze 35 % použití intenzivních technologií v různém rozsahu. Výjimka byla povolena z důvodu zásahu proti kůrovci a kácení rizikových stromů podél turistických tras, dále v bezprostřední blízkosti stavebních objektů nacházejících se v NPR (lovecké a jiné chaty) a v bezprostřední blízkosti loveckých zařízení, rovněž podél konkrétně uvedených dílců bezprostředně přiléhajících k hranici NPR, kde je bez omezení možný volný pohyb veřejnosti s cílem eliminovat ohrožení bezpečnosti osob. Soudní rozhodnutí se sice vztahuje na konkrétní národní přírodní rezervaci, ale povolení výjimky ohledně použití intenzivních technologií na určitou část zvláště chráněného území z důvodu zásahu proti kůrovci nebo ochrany zdraví, života a majetku je obecně platné a možné.

- zákaz rozšiřování nepůvodních druhů rostlin a živočichů a cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře, *ust. § 29 písm. e) zák. č. 114/1992 Sb.*
- zákaz zavádění intenzivních chovů zvěře, například obor, farmových chovů a bažantnic a používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti, *viz. ust. § 29 písm. g) zák. č. 114/1992 Sb.*
- zákaz vjíždět motorovými vozidly, kromě vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu, *viz. ust. § 29 písm. h) zák. č. 114/1992 Sb.*
- tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, *viz. ust. § 29 písm. j) zák. č. 114/1992 Sb.*
- měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany národní přírodní rezervace, *viz. ust. § 29 písm. k) zák. č. 114/1992 Sb.*
- Opatření proti kůrovci – je dovoleno, nicméně je třeba používat šetrné technologie bez negativních dopadů na životní prostředí, doporučeno odkornění, případně ponechání odkorněného dřeva na místě. Zohlednění požadavku nepoškození lesních cest vyvážením dřeva.¹⁴

2.6.7. PŘÍRODNÍ REZERVACE

Na celém území přírodních rezervací je zakázáno:

- hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškodovat půdní povrch, *viz. ust. § 31 odst. písm. a),*
- používat biocidy, *viz. ust. § 31 odst. písm. b),*
- zákaz měnit druh nebo způsob využití pozemků, měnit způsob užívání staveb a vymezovat zastavitelné plochy obcí, *viz. ust. § 31 odst. písm. c),*
- povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování nepůvodních druhů rostlin a živočichů a cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře, *viz. ust. § 31 odst. písm. d),*
- sbírat či odchytávat rostliny a živočichy, kromě výkonu práva myslivosti a rybářství či sběru lesních plodů, *viz. ust. § 31 odst. písm. e),*
- měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany přírodní rezervace, *viz. ust. § 31 odst. písm. f).*

2.6.8. PTAČÍ OBLASTI

¹⁴ Srv. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12.06.2025, č.j. č. j. 15 A 127/2024–90, podle kterého je preferováno mechanické odkornění kůrovci napadených stromů a dříví. Ponechání dřevní hmoty na místě k zetlení.

V Ptačích oblastech není ochrana tak přísná jako u zvláště chráněných území, není zde režim základních ochranných podmínek a možnost z nich udělit výjimku dle § 43.

„Ptačí oblasti nemají tzv. základní ochranné podmínky ze zákona, jako je tomu u zvláště chráněných území, ale pouze bližší ochranné podmínky, uvedené v jednotlivých zřizovacích předpisech, kterými jsou nařízení vlády. Jde vlastně o výčet činností v ptačích oblastech, ke kterým je třeba předchozího souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody, jinak je nelze realizovat.“¹⁵

Povolení, souhlas, kladné stanovisko nebo výjimku ze zákazu pro evropsky významnou lokalitu (o kterou v projednávané věci jde) nebo ptačí oblast může udělit orgán ochrany přírody pouze v případě, že bude vyloučeno závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů a nedojde k významnému soustavnému nebo dlouhodobému vyrušování druhů.¹⁶

„Ptačí oblasti mohou být (a v praxi často skutečně jsou) vymezeny tak, že půjde o územní překryv s hranicemi stávajících zvláště chráněných území, buď částečný, či úplný. ... Pak je nutné respektovat legislativu platnou jak pro příslušnou ptačí oblast, tak zároveň pro příslušné zvláště chráněné území. Tedy vlastně dvojí režim. Pokud se ptačí oblast nebude ani částečně překrývat se zvláště chráněným územím, pak se na ni ustanovení zákona týkající se zvláště chráněných území podle části třetí tohoto zákona vztahovat nebudou.“¹⁷

V judikatuře českých soudů nebyla nalezena konkrétní soudní rozhodnutí vztahující se k lesnickým činnostem v ptačích oblastech.

„V jednotlivých nařízeních o ptačích oblastech

a) nejsou uvedeny žádné bližší ochranné podmínky, protože ptačí oblast pokrývá zároveň ZCHU, a tak v ní platí základní a bližší ochranné podmínky příslušného zvláště chráněného území nebo

b) v nařízeních jsou uvedeny bližší ochranné podmínky v podobě souhlasů ke konkrétně uvedeným činnostem,

c) v některých nařízeních o ptačích oblastech jsou uvedeny výjimky ze souhlasů, tj. obvykle modifikace nějaké činnosti, která je na souhlas, ale např. u stejné činnosti, ale s jinými parametry se pak výslovně souhlas nevyžaduje.“¹⁸

2.6.9. NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA

V oblastech, které jsou národními přírodními památkami jsou lesnické činnosti značně omezené, aby byla zajištěna ochrana přírody. Obecně platí zákaz provádět zásahy, které by mohly narušit strukturu a druhovou rozmanitost lesa.

¹⁵ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, as., Komentář k ust. § 45e, Dostupné z: Právněinformační systém ASPI, Wolters Kluwer, 2025.

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.01.2023, č.j. 9 As 115/2022–36.

¹⁷ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, 576 s., s. 246.

¹⁸ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, as., Komentář k ust. § 45e, Dostupné z: Právněinformační systém ASPI, Wolters Kluwer, 2025.

Dle ust. § 35 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb., jsou změny či poškozování národních přírodních památek či jejich hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jejich poškození, zakázáno.

2.6.10. PŘÍRODNÍ PAMÁTKA

Dle ust. § 36 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb., je změna nebo poškozování přírodní památky nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány.

2.6.11. EVROPSKY VÝZNAMNÉ LOKALITY

V evropsky významné lokalitě (EVL) je priorita ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Prioritou je zachování a zlepšení stavu těchto cenných ekosystémů, a proto je nutné dbát na minimální dopad na přírodu.¹⁹

Pro Evropsky významné lokality nebylo nalezeno konkrétní soudní rozhodnutí řešící dovolené lesnické činnosti v daném zvláště chráněném území.

¹⁹ Např., Frýdlant v Čechách, ZOPK § 45c odst. 2 a 3; nařízení vlády č. 318/2013 Sb., EVL Bukovec – bez bližšího omezení konkrétních lesnických činností.

2.7. KATEGORIZACE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ PODLE OMEZENÍ HOSPODÁŘSKÝCH ČINNOSTÍ

Kategorizace enviromentálních opatření je sestavení jednotlivých typů zvláště chráněných území podle omezení hospodářských činností vlastníka lesa. Počínaje nejpřísněji chráněnými územími, až po území, kde jsou běžné hospodářské činnosti povoleny, za současného zohlednění požadavků orgánu ochrany přírody a krajiny na daném území.

Kategorizace enviromentálních opatření podle stupňů (od nejpřísnější ochrany daného území):²⁰

1. Národní přírodní rezervace
2. Přírodní rezervace CHKO,
3. I. zóna CHKO,
4. II. zóna CHKO,
5. Národní přírodní památka,
6. Přírodní památka,
7. Ptačí oblasti,
8. Evropsky významná lokalita,
9. III. zóna CHKO,
10. IV. zóna CHKO.

Kategorizace zvláště chráněných území podle dovořených hospodářských činností, je odlišná od systematiky zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kde jsou jednotlivá chráněná území řazena podle velikosti území. Zákon nezohledňuje rozdělení podle omezení hospodářských činností vlastníka lesa.

Kategorizace enviromentálních opatření dává vlastníkově lesa určitý přehled, pokud je v daném území vyhlášeno zvláště chráněné velkoplošné či maloplošné územní (ZCHÚ), jaká omezení může v dané lokalitě předpokládat. Nicméně, omezení pro konkrétní lokalitu vždy záleží na základních a bližších ochranných podmínkách ZCHÚ a požadavcích platných plánů péče zapracovaných do lesního hospodářského plánu. V praxi se to projevuje tak, že příslušný orgán ochrany přírody umožní hospodaření na základě výjimek z ochranných podmínek, případně se s vlastníkem lesa dohodne na smluvní ochraně daného území.

Navrženou kategorizaci je možné aplikovat na zkoumaná území LHC Frýdlant v Čechách a LHC Hořice.

²⁰ Při zpracování katalogu kategorizace zvláště chráněných území byla stanovena hypotéza, zda členění zvláště chráněných území odpovídá systematice zákona č. 114/1992 Sb., ve kterém jsou zvláště chráněná území členěna podle rozlohy, nikoli podle ochrany území. Na základě zákona č. 114/1992 Sb., a analýzy soudních rozhodnutí, nebyla tato hypotéza prokázána, přičemž byla sestavena kategorizace zvláště chráněných území podle jednotlivých omezení.

2.7.1. SOUHRNNÉ DOPORUČENÉ LESNICKÉ ČINNOSTI PRO ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

V judikatuře českých soudů nebylo nalezeno soudní rozhodnutí, které by explicitně a komplexně stanovilo dovolené lesnické činnosti pro jednotlivá zvláště chráněná území.

Jako doporučené lesnické činnosti pro zvláště chráněná území, je možné využít odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy, se kterým pracoval Obvodní soud pro Prahu 10, pod sp. zn. 11 C 277/2000, ve sporu vlastníků se státem týkající majetkové újmy způsobené zákonným omezením ve zvláště chráněných územích. V rámci odvolacího²¹ a dovolacího řízení²² je odborné stanovisko součástí spisu, přičemž s ním pracovaly soudy vyšších instancí, až po řízení o ústavní stížnosti.²³

Jednotlivé ekonomické činnosti, uvedené v odborném stanovisku by tedy mohly být argumentačně závazné pro vlastníka lesa a orgán ochrany přírody a krajiny. Orgán ochrany přírody a krajiny by měl vlastníkovu lesa stanovit doporučující ekonomická opatření, která je v lese možné provádět, aniž by byla ohrožena jeho ochrana.

Odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy:²⁴

„Základním cílem řízení vývoje lesních porostů je:

- *zachování veškerých zbytků původních, přirozených nebo přírodně blízkých porostů, včetně zabezpečení jejich přirozených reprodukčních schopností a zachování jejich nenarušitelnosti ve vztahu k ochraně rostlinných a živočišných druhů,*
- *postupné přetvoření ostatních kulturních porostů, relativně málo stabilních, na funkčně integrované lesní porosty s vysokým stupněm ekologické stability, s dostatečným produkčním potenciálem, využívaným s však v souladu s potřebami zachování ostatních funkcí lesa a přírodních hodnot lesního území.*

Pro dosažení základních cílů zvláště chráněných územích je třeba zohlednit tyto zásady:

- *Obnovu, výchovu a úmyslnou těžbu směřovat k podpoře přirozených dřevin daného stanoviště a postupně zvyšovat druhovou diverzitu lesních porostů,*
- *pěstebními opatřeními postupně vytvářet věkově, vertikálně a horizontálně diferencované porosty,*
- *plně využívat možnosti přirozené obnovy lesa,*
- *omezit až vyloučit holé seče,*
- *při umělé obnově využívat sadební materiál autochtonních dřevin,*
- *důsledně provádět ochranu proti škodám zvěří,*

²¹ Soudní řízení vedené u Městského soudu v Praze, pod sp. zn. 51 Co 89/2006.

²² Soudní řízení vedené u Nejvyššího soudu, pod sp. zn. 25 Cdo 193/2007.

²³ Řízení o ústavní stížnosti, Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26.04.2012, sp. zn. IV. ÚS 2006/09.

²⁴ Odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy ze dne 25.05.1998 ke zpracování lesního hospodářského plánu pro LHC LDO Příbyslav. Součást soudního spisu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 10, pod sp. zn. 11 C 277/2000, s. 3

- omezit používání chemických prostředků a na vybraných lokalitách aplikovat biologickou nebo mechanickou ochranu kultur,
- nepoužívat těžkou mechanizaci v nedostatečně únosných terénech,
- omezit intenzivní technologie nepříznivě ovlivňující fyzikální vlastnosti půdního povrchu, vodní režim a snižující přirozený koloběh živin v prostředí,
- redukovat stav spárkaté zvěře.²⁵

Podpora ostatních funkcí lesa:

- **ekologicko stabilizační funkce** – podporovat ochranu východisek přirozených lesních porostů, které plní funkci biotopů a různých druhů organismů, zvyšujících biodiverzitu a stabilitu lesa (skály, skalní výchozy, sutě, fragmenty smíšených lesních porostů, prameniště, rašeliniště, apod.) V těchto územích vyloučit těžby a soustředit se na obnovu přirozené reprodukce.
- **vodohospodářská funkce** - navrhovaná hospodářská opatření nesmí vést ve svém důsledku k ohrožení akumulace vod v oblasti. Zejména je nutno zabráňovat vzniku nepříznivých odtokových poměrů, půdní erozi, odplavování povrchových humusových vrstev půdy a odvodňování rozsáhlých lesních komplexů, omezit používání biocidů a vyloučit technologie narušující přirozená prameniště a ochranná pásma drobných lesních toků.
- **rekreační funkce** – v okolí naučných stezek ochrany přírody, turistických tras, a turisticky navštěvovaných míst zachovat čistotu lesa, těžby a výchovné zásahy provádět mimo rekreační sezónu, nenarušovat povrch cest těžkou mechanizací, nepoškožovat označení a jiné terénní objekty na stezkách. Vyloučit použití biocidů, vyjma repelentů. Zvýšený důraz klást na estetiku lesa, vhodnou druhovou skladbu dřevin, věkovou a prostorovou skladbu lesa, zachování porostních plášťů, drobných remízku apod.
- **Zachování genofondu lesních dřevin** – zachování mizejících druhů dřevin (jedle, buk) nebo místních ekotypů (smrk, borovice) a zajištění jejich reprodukce je důležitým předpokladem pro úspěšnou obnovu stabilních a odolných lesních porostů v současných zhoršených imisních podmínkách.²⁶

²⁵ Odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy ze dne 25.05.1998 ke zpracování lesního hospodářského plánu pro LHC LDO Příbyslav. Součást soudního spisu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 10, pod sp. zn. 11 C 277/2000.

²⁶ Odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy ze dne 25.05.1998 ke zpracování lesního hospodářského plánu pro LHC LDO Příbyslav. Součást soudního spisu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 10, pod sp. zn. 11 C 277/2000, s. 4-5.

2.7.2. ZÁVĚR

Na základě soudních rozhodnutí, jejichž předmětem jsou spory mezi vlastníkem lesa a Českou inspekcí životního prostředí²⁷ (Ministerstvem životního prostředí ČR), není možné závazně stanovit konkrétní jednotlivé dovolené hospodářské činnosti pro daná zvláště chráněná území. V soudních rozhodnutích jsou explicitně popsány pouze zakázané činnosti, kterých se dopustil vlastník lesa, případně správce lesa a tento brojí proti uložení pokuty, případně její výši. Na základě výslovně uvedeného protiprávního jednání, tj. poškození lesních cest, oděr kůry stromů, změna vodoteče, by bylo teoreticky možné analogicky odvodit dovolené činnosti ve zvláště chráněných územích. Nicméně, vzhledem k tomu, že se jedná o analogii, není možné činnosti chápat jako obecně platné a dovolené pro všechna zvláště chráněná území.

Jako možné východisko spočívající v nalezení souhrnně platných, ekonomicky dovolených ekonomických činností pro všechna zvláště chráněná území, lze argumentačně využít výše uvedené odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy. Vzhledem k tomu, že s tímto stanoviskem v rámci soudního řízení pracoval Ústavní soud ČR, mohlo by se na něj pohlížet jako na argumentačně závazné při jednání vlastníka lesa ve zvláště chráněném území a orgánem ochrany přírody a krajiny.

Tento text se snaží především otevřít odbornou diskuzi mezi lesníky, kteří se mohou z odborného lesnického hlediska (nikoliv právního) vyjádřit a navrhnout dovolené ekonomické činnosti pro zvláště chráněná území.

²⁷ Jedná se tedy o jiný druh sporů, jejichž předmětem je výše udělené pokuty vlastníku lesa, nikoliv dovolené činnosti ve zvláště chráněných územích.

2.8. POSOUZENÍ A KVANTIFIKACE DOPADŮ PLNĚNÍ ENV. OPATŘENÍ NA LESNÍ RENTU

Řešitel: Ing. Radek Zádrapa, Ph.D.

2.8.1. METODIKA STANOVENÍ ÚJMY

Z pohledu metodiky lze vyčíslení vlivu enviromentálních omezení (EO) na hospodářský výsledek (HV) lesního podniku položit na roveň zjištění újmy vlastníka lesa z důvodu nemožnosti realizovat hospodářský výsledek, kterého by mohl dosáhnout nebýt opatření ve prospěch ochrany přírody. Z dostupných metod (tržní, výnosové, nákladové) preferuje jak oceňovací teorie (např. Mezinárodní oceňovací standardy, bod 10.12) tak česká legislativa (obvyklá cena porovnávací metodou jako hlavní cenový standard) tržní přístup, tedy ocenění na základě cenového porovnání s uskutečněnými tržními transakcemi.

Logickým předpokladem je existence, dostupnost a statistická významnost těchto transakcí.

V našem případě je tato podmínka podle našeho soudu dostatečně naplněna podrobnou několikaletou evidencí tržně uskutečněných hlavních výnosových (tržby za dříví) a nákladových (těžební a pěstební činnosti) položek, které se podílejí na HV lesního podniku, a které lze odděleně sledovat za JPRL bez EO na straně jedné a JPRL s EO na straně druhé, a to v rámci podobných výrobních podmínek vyjádřených stejným nebo podobným hospodářským souborem (HS).

Vliv EO na HV jsme zjistili jako rozdíl mezi pravděpodobnými HV u HS bez EO a HV u srovnatelných HS s EO. Pravděpodobné HV jsme odhadli ve výši průměru skutečných HV za r. 2022-2024, které jsme aktualizovali na cenovou úroveň roku 2025 pomocí kumulovaného indexu spotřebitelských cen. Roky 2022-2024 lze z lesohospodářského pohledu považovat za relativně stabilní období, a to zejména ve srovnání s předchozími kalamitními roky 2018-2021.

Dále uvedeným postupem nezjišťujeme újmu na celém hospodářském výsledku, ale jen na té jeho části, kterou ekonomická teorie nazývá příspěvkem ke krytí fixních nákladů a zisku (PK). Určí se jako rozdíl mezi tržbami a variabilními náklady, v lesním podniku tvořený z rozhodující části rozdílem mezi tržbami za dříví a náklady na těžební a pěstební činnost. Proto hovoříme-li o pro zjednodušení o hospodářském výsledku, myslíme příspěvek ke krytí fixních nákladů a zisku vytvořený hlavní lesnickou činností.

2.8.2. ZDROJOVÁ DATA

a) LS Hořice

- LHP 2018 – 2027
 - soubor 2018 1434_textová_část (LHP)
 - Hospodářská kniha – soubor HK_Hořice (aktualizováno k 31.12.2024)
- Výstup z modulu MVO za roky 2019 – 2024 – soubor Napocty 2024 LS Hořice

- Soupis porostních skupin dotčených ochranou přírody – soubor LS Hořice LS 170_aktuální ochrana přírody_PSK.

b) LS Frýdlant

- LHP 2022 – 2031
 - Soubor 2022_LČR_LHC Frýdlant-Textová část.pdf
 - Hospodářská kniha – soubor HK_Frýdlant_vČ (aktualizováno k 31.12.2024)
- Výstup z modulu MVO za roky 2019 – 2024 – Nápočty
- Soupis porostních skupin dotčených ochranou přírody - soubor LS Frýdlant Ochrana přírody_LHC 1500

2.8.3. VYHODNOCENÍ ZDROJOVÝCH DAT

A. Hospodářskou knihu

Z LHP jsme použili jako hlavní zdrojový soubor kmenových dat pro dotčené JPRL.

Pro propojení s nápočty bylo potřeba pracovat s daty na úrovni etáží.

- Ze souborů „LS Hořice LS 170_aktuální ochrana přírody_PSK“ a „LS Frýdlant Ochrana přírody_LHC 1500“ jsme zjistili informaci, zda je etáž dotčena EO nebo ne. Etáže z těchto souborů jsme považovali za JPRL s EO (dále označováno jako „s EO“); ostatní etáže jako JPRL bez EO (dále označováno jako „bez EO“)
- K jednotlivým etážím jsme doplnili informace o věkovém stupni (0, 1 – 17). Věkový stupeň jsme odvodili z číselného označení etáže (bez přepočtu na aktuální rok a bez aktualizace těžbami a zalesňováním).
- Všechna data jsme rozčlenili na HS. Většina HS měla jak část bez EO, tak s EO. Menšina HS byly buď celá s EO nebo celá bez EO.

Výstup:

Kmenová data z HK rozčleněná po HS na plochy s EO a bez EO a po věkových stupních.

B. Soubor Nápočty

Jde o výrobní soubory korespondující s účetnictvím za období 2019 – 2024. Nápočty jsou vedeny na jednotlivé JPRL na úroveň etáží. K dispozici jsme měli výstupy z let 2019 – 2024. Pro zpracování jsme využili data za roky 2022 – 2024.

Zdůvodnění:

(1) LHP pro Frýdlant je platný od roku 2022. Data výroby před rokem 2022 jsou vztažena k předchozímu již neplatnému LHP (již neexistující HS, JPRL atd.). Proto jsme pracovali s daty výroby pouze od roku 2022.

(2) Výrobní data za LS Hořice jsme pro srovnatelnost s LS Frýdlant a pro vyřazení mimořádných hodnot z kalamitných let 2019 – 2021 použili pouze z let 2022 – 2024.

- Některé podvýkony nebyly přiřaditelné k HS (kód JPRL 99*, bezlesí apod.) Převážná část vznikla u nákladů – Hodnota služeb (podvýkony – lapáky, lapače, oplocenky apod.). U LS Hořice

činily nepřiraditelné podvýkony 1,81 % pouze celkových nákladů, u LS Frýdlant pak 0,20 %. Pro další výpočty jsme se rozhodli tyto podvýkony jako nevýznamné pominout.

Postup zpracování dat

- (1) K jednotlivým JPRL byla doplněna informace, zda se jedná o JPRL s EO nebo bez EO
- (2) K jednotlivým JPRL byla doplněna informace o věkovém stupni
- (3) Hodnoty jednotlivých let (2022 – 2024) byly přepočteny na cenovou úroveň roku 2025 pomocí kumulovaného indexu spotřebitelských cen
- (4) Pomocí kontingenční tabulky byla data vyexportována k dalšímu zpracování (sumy z definovaných nákladových a výnosových kategorií na HS a na věkový stupeň)

Náklady

- Hodnota služeb těžební činnosti
- Hodnota služeb pěstební činnosti
- Hodnota sadebního materiálu

Výnosy

- Hodnota dříví
- Hodnota dříví ze samovýroby

Výstup:

Náklady a výnosy za HS s EO a bez EO na věkový stupeň za roky 2022 – 2024

c) Očekávaný hospodářský výsledek za rok 2025

Z výstupů HK a nápočtů jsme provedli za každý HS, v členění s EO a bez EO:

- (1) Výpočet jednotkových nákladů (těžební činnost, pěstební činnost, hodnota sadebního materiálu) a výnosů (hodnota dříví, včetně samovýroby) na hektar bez EO a s EO po věkových skupinách (Kč/ha)
- (2) Výpočet hospodářského výsledku (krycího příspěvku) bez EO a s EO, po věkových skupinách (výnosy – variabilní náklady)
- (3) Přepočet průměrného HV z let 2022 – 2024 na cenovou úroveň roku 2025

Výstup:

Přehledový soubor s očekávaným HV za HS s EO a bez EO a na věkovou skupinu za rok 2025 na základě průměru let 2022 – 2024 (aktualizovaný na cenovou úroveň roku 2025).

2.8.4. VYČÍSLENÍ ÚJMY METODOU TRŽNÍHO POROVNÁNÍ

a) Určení porovnávacích cen

Porovnávací ceny jsme stanovili průměrem z podobných hospodářských souborů (se stejnou hlavní dřevinou, odděleně pro lesy ochranné) bez environmentálních omezení. U chybějících položek jsme použili nejbližší podobné HS, popřípadě srovnatelné hodnoty z jiné lesní správy (pro LS Hořice z LS Frýdlant v Č. a naopak). Konkrétní porovnávací ceny a jejich odvození jsou popsány v příslušných datových souborech.

b) Upřesňující koeficienty

Pro přiblížení podmínek porovnávacích souborů (HS bez EO) a oceňovaných souborů (HS s EO) jsme vypočetli upřesňující koeficienty dané poměrem hektarových zásob oceňovaného HS s EO a váženého průměru porovnávacích HS (bez EO).

c) Výpočet újmy

Újmu za každý hospodářský soubor s EO, odděleně za každý věkový stupeň (1-17) včetně holiny (0) jsme vypočetli jako rozdíl hospodářského výsledku (=příspěvku ke krytí) porovnávacího cenového souboru (průměry podobných HS bez EO) a oceňovaného HS s EO vynásobený upřesňujícím koeficientem, který vyjadřuje rozdíly v jednotkových zásobách.

2.8.5. VÝSLEDKY

Tabulka 3. Výsledné vyčíslení újem za LS Hořice

LS Hořice	ha	počet JPRL - etáž	zásoba m3	zásoba m3/ha	podíl na výměře
s EO	3739	2803	1 128 546	302	28%
bez EO	9688	8054	2 912 472	301	72%
celkem	13427	10857	4 064 352	303	100%
hlavní dřevina v HS	újma Kč	ha	újma v Kč na ha	% ha	% újma
BK	3 875 664	739	5 244	20%	20%
BO	2 980 879	782	3 810	21%	16%
DB	-512 875	873	-588	23%	-3%
LM	-26 033	107	-244	3%	0%
SM	12 862 834	1232	10 440	33%	67%
TP	526	6	87	0%	0%
celkem	19 180 996	3739	5 130	100%	100%

Tabulka 4. Výsledné vyčíslení újem za LS Frýdlant

LS Frýdlant v Č.	ha	počet JPRL - etáž	zásoba m3	zásoba m3/ha	podíl na výměře
s EO	12380	6432	2 389 083	193	71%
bez EO	5129	5666	1 401 064	273	29%
celkem	17509	12098	3 790 147	216	100%

hlavní dřevina v HS	újma Kč	ha	újma v Kč na ha	% ha	% újma
BK	5 076 012	3092	1 642	25%	15%
BO	109 279	7	14 807	0%	0%
DB	41 927	40	1 057	0%	0%
OJ	243 299	257	948	2%	1%
OL	74 390	123	607	1%	0%
SM	28 717 274	8862	3 240	72%	84%
celkem	34 262 182	12380	2 767	100%	100%

Detail výpočtů je uveden v Příloze č. 15 a Příloze č. 16.

2.9. POSOUZENÍ A KVANTIFIKACE DOPADŮ PLNĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ NA EKONOMICKÉ ÚVAHY A ROZHODOVÁNÍ VLASTNÍKA LESNÍHO MAJETKU V OBLASTECH

2.9.1. KALKULACE VÝNOSU A NÁKLADU

Řešitel: Ing. Radek Zádrapa, Ph.D.

Zjištění hodnot nákladů a výnosů bylo řešeno v souvislosti s řešením úlohy „2 POSOUZENÍ A KVANTIFIKACE DOPADŮ PLNĚNÍ ENV. OPATŘENÍ NA LESNÍ RENTU“. Z tohoto důvodu jsou detailní přehledy uvedeny ve výpočtových souborech pro jednotlivé lesní správy, v listech „Nápočty F“ (nápočty Frýdlant) a Nápočty H (nápočty Hořice).

Hodnoty v Kč jsou valorizovány na cenovou úroveň roku 2025 a proto neodpovídají částkám uvedeným v nápočtech.

Souhrnné hodnoty jsou uvedeny v níže uvedených tabulkách.

Tabulka 5. Náklady a výnosy za LS Frýdlant.

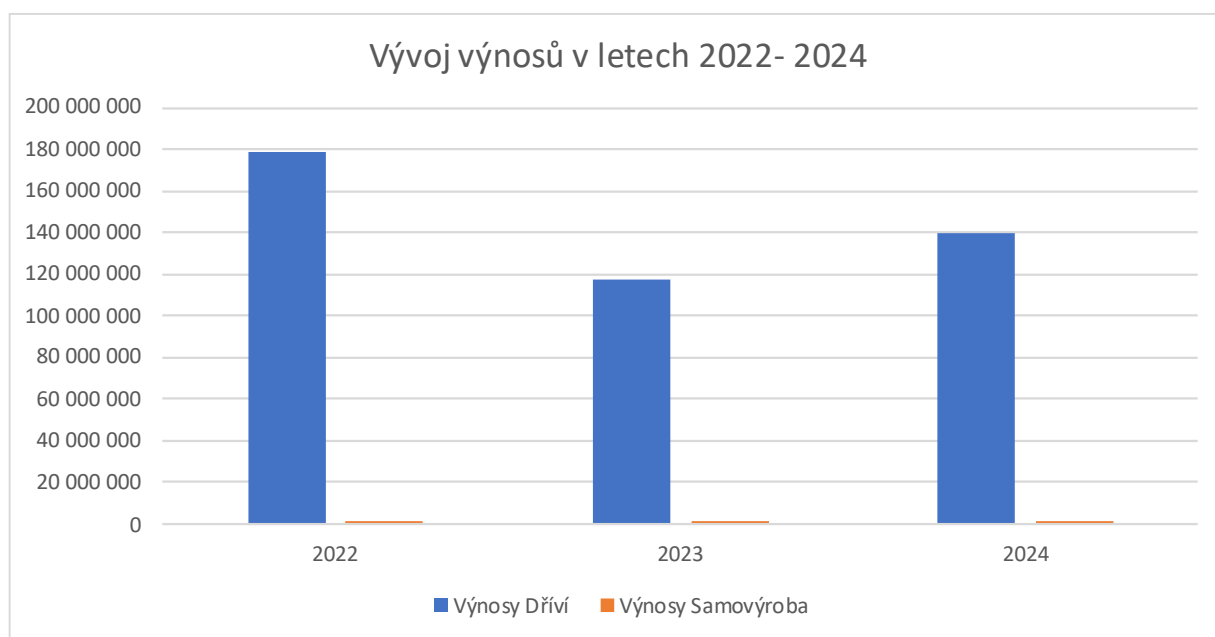
Přehled nákladů a výnosů

LS Frýdlant

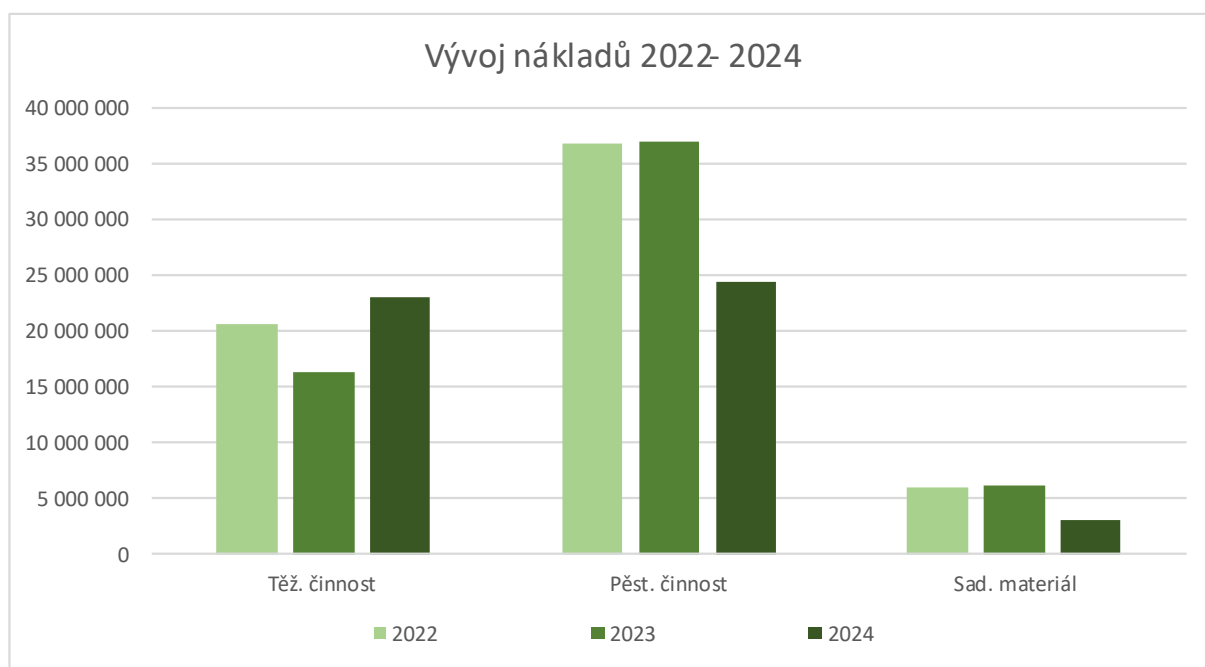
(v Kč, částky za roky 2022 - 2024 valorizovány na úroveň roku 2025)

Rok	Výnosy		Náklady			Rozdíl (V - N)
	Dříví	Samovýroba	Těž. činnost	Pěst. činnost	Sad. materiál	
2022	178 940 472	1 111 876	20 631 165	36 809 648	5 877 407	116 734 128
2023	117 350 540	781 621	16 264 232	37 007 580	6 056 561	58 803 788
2024	140 257 563	707 994	22 976 128	24 464 708	3 085 604	90 439 117
Celkem	436 548 575	2 601 490	59 871 525	98 281 936	15 019 572	265 977 032

Za LS Frýdlant jsou k dispozici data nápočtů za období let 2022 - 2024

Graf 1. Časová řada výnosů na LS Frýdlant v letech 2022 - 2024.

Graf 2. Časová řada nákladů na LS Frýdlant v letech 2022 - 2024.

Z předložených grafů je patrná rozdílná dynamika vývoje nákladů, především v pěstební činnosti, oproti výnosům z prodeje dříví (výnosy z prodeje jsou v roce 2023 nejnižší ve sledovaném období, oproti tomu náklady pěstební činnosti včetně nákladů na sadební materiál jsou i v tomto roce srovnatelné s rokem předchozím, kdy výnosy dosáhly nejvyšší úrovně.

Tabulka 6. Náklady a výnosy za LS Hořice.

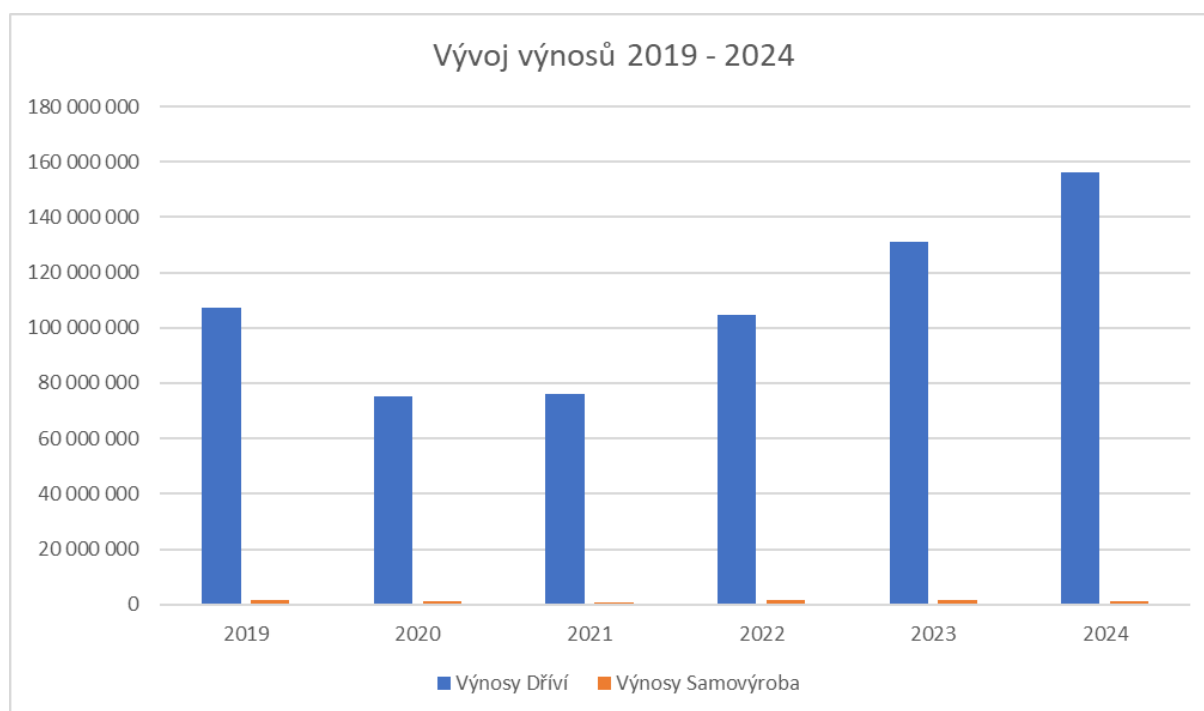
Přehled nákladů a výnosů

LS Hořice

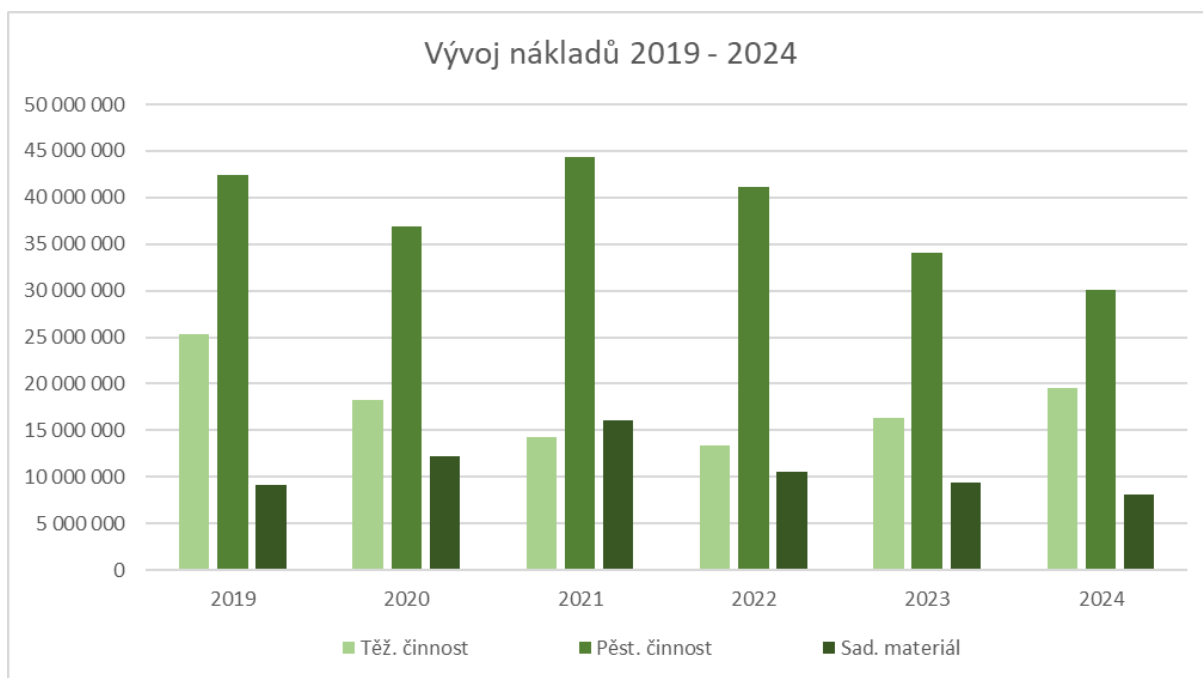
(v Kč, částky za roky 2022 - 2024 valorizovány na úroveň roku 2025)

Rok	Výnosy		Náklady			Rozdíl (V - N)
	Dříví	Samovýroba	Těž. činnost	Pěst. činnost	Sad. materiál	
2019	107 424 269	1 522 507	25 298 205	42 434 695	9 148 569	32 065 307
2020	75 290 484	1 306 813	18 208 661	36 948 771	12 158 015	9 281 850
2021	76 248 061	863 924	14 219 574	44 385 497	16 077 277	2 429 637
2022	104 456 611	1 588 704	13 346 185	41 195 521	10 577 678	40 925 931
2023	131 082 945	1 422 863	16 331 790	34 118 141	9 377 748	72 678 129
2024	156 061 055	1 043 468	19 534 123	30 080 150	8 079 955	99 410 296
Celkem 2022 - 2024	391 600 611	4 055 035	49 212 098	105 393 811	28 035 380	213 014 356
Celkem SA	650 563 424	7 748 279	106 938 538	229 162 774	65 419 240	256 791 151

Za LS Hořice jsou k dispozici data nápočtů za období let 2019 až 2024.

Graf 3. Časová řada výnosů na LS Hořice v letech 2019 - 2024.

Graf 4. Časová řada nákladů na LS Hořice v letech 2019 - 2024.

V případě LS Hořice je situace srovnání časových řad s poměrně zajímavým efektem, kdy náklady pěstební činnosti včetně sadebního materiálu vyrovnaně klesají v období let 2021 – 2024, přičemž výnosy z prodeje dříví mají trend opačný, tedy vyrovnaně v těchto letech rostou. Příčinou růstu výnosů může být růst jednotkové ceny dříví (což ovšem nepodporuje vývoj výnosů na LS Frýdlant – viz Graf.1.), případně růst objemů těžeb, v případě nákladů pěstební činnosti pak systematická podpora přirozené obnovy lesa.

2.9.2. INVESTIČNÍ BONITA MAJETKU (HODNOTA, LIKVIDITA APOD.)

Řešitel: Ing. Ludvík Pavlíček

Investiční bonitu lesního majetku lze posuzovat např. současnou hodnotou budoucích čistých příjmů, které může vlastník při racionálním hospodaření očekávat, přepočtenou diskontní sazbou odpovídající rizikovému profilu a požadované míře výnosnosti. S ohledem na skutečnost, že při řešení projektu byla v části 2. „POSOUZENÍ A KVANTIFIKACE DOPADŮ PLNĚNÍ ENV. OPATŘENÍ NA LESNÍ RENTU“ zvolena z důvodu obhajitelné datové základny podrobná analýza dat skutečnosti (za roky 2022-2024) a nikoliv modelování budoucích hodnot, nejsou k dispozici podklady pro stanovení budoucích příjmů. Dále se tak zaměříme na popis základních vlivů, které mají v kontextu řešeného tématu zásadní vliv na investiční bonitu majetku:

Snížení výnosového potenciálu majetku a jeho likvidity

Výnosový potenciál je schopnost porostu, resp. celého lesního majetku, generovat výnosy při racionálním, udržitelném a zákonném hospodaření. Ve výnosovém pojetí hodnoty lesa jde zejména o:

- **Množství těžitelného dříví**
dopad EO – omezování/snižování objemu těžeb
- **Jakostní struktura těžebního fondu**
dopad EO – snižování podílu hodnotnějších jakostí (vynucená změna dřevinné skladby), zvyšování výskytu vad (prodlužování obmýtí)
- **Doba obrátky zásob**
dopad EO – ztížení možnosti odebrat z lesních porostů v optimálním čase „dříví na skladě“ (ve fázi přechodu majetku z podoby „kapitálu“ do podoby „zboží na skladě“)
- **Související provozní více/náklady**
dopad EO – vynucené vícenáklady
- **Stabilita cash-flow (výnosová předvídatelnost).**
dopad EO – snižování budoucích výnosů (objem-jakost-čas), sezóny se zákazem těžeb, nevratná ztráta výnosu u bezzásahových ploch

Riziko neprodejnosti a právní bloky využití lesního majetku

Investiční hodnota majetku je ovlivněna nejen očekávanými výnosy, ale také jeho obchodovatelností (likviditou) a využitelností (flexibilitou k hospodářskému rozhodování).

Environmentální omezení mohou vést k situacím, kdy je majetek neprodejný, nebo je obchod zatížen disproportními právními náklady, nebo dojde k faktické „paralýze“ užívacích práv, např.

Omezení	Dopad	Příklad z praxe LČR
Zákaz činností v ZCHÚ / EVL / biocentrech ÚSES	Vyloučení těžby, umělé obnovy, zalesňování nelesních ploch, použití chemie, oplocení apod.	§ 26–29 ZOPK; např. úplný zákaz vstupu s mechanizací v PR jako tzv. intenzivní technologie
Závazné stanovisko OOP jako podmínka schválení LHP / těžební činnosti / výsadby nepůvodních druhů lesních dřevin	Bez souhlasu nelze schválit LHP ani provést těžbu či vysadit jiné než stanovené dřeviny = de facto pozastavení hospodaření	např. spory při schvalování LHP kvůli územím Natura 2000
Uložené bezzásahové režimy bez náhrady újmy	Trvalé vyloučení užívání bez ekvivalentní kompenzace	„dobrovolné“ dohody dle § 68 ZOPK, často vylučující náhradu újmy
Ochranné režimy v územním či krajinném plánu / ZÚR	Záměry v plochách s nadřazeným veřejným zájmem nelze realizovat	např. blokáce přístupových cest, retenčních nádrží

V takových případech se trh často omezí pouze na 1 zájemce (např. AOPK), je tak ke zvážení, vytvořit mechanismus možnosti výkupu takto omezených pozemků od vlastníka státem.

Dopad na majetek jako investici

- **Snížení provozního zisku (EBIT)**

Opatření jako bezzásah, prodloužené obmýtlí, ponechání výstavků přímo snižují roční výnosy, zatímco fixní náklady zůstávají (správa apod.).

V důsledku toho klesá ROCE, protože EBIT klesá rychleji než kapitálová základna.

- **Zvýšení fixace kapitálu v málo výnosném majetku**

Bezzásahové nebo právně blokové plochy zůstávají v bilanční hodnotě, ale negenerují adekvátní výnos (umrtvený kapitál). Efektivní kapitálová výnosnost podniku se rozpouští do neproduktivních aktiv - ROCE klesá.

- **Pokles IRR u plánovaných investic**

Environmentální omezení vedou ke zhoršení návratnosti investic např. prostřednictvím:

- pozdější obnovy porostu (výnos nastane později),
- nákladnějších pěstebních opatření (více nákladné režimy),
- vynucené struktury MZD (omezení výběru dřevin vede k nižší ekonomické produktivitě).

Systémové důsledky pro LČR, s.p.

Parametr	Dopad
ROCE	Klesá celopodniková výnosovost kapitálu, především kvůli nízké produktivitě zadrženého majetku
IRR	Řada opatření k obnově lesa v chráněných územích dosahuje návratnosti pod 2 %, tedy ekonomicky neobhajitelné
Alokační efekt	Investice se přesouvají mimo ekologicky náročné oblasti
Rozpočtový efekt	Pokud podnik nemůže očekávat požadovanou výnosnost, vzniká tlak na vyšší veřejné dotace nebo snížení povinné renty
Finanční efekt	Zvýšení vázanosti kapitálu v neefektivních aktivech → zhoršení likvidity, vyšší náklad na kapitál

Vysvětlivky:

ROCE (Return on Capital Employed) = výnosnost investovaného kapitálu

Ukazatel, který měří efektivitu využití celkového investovaného kapitálu při tvorbě provozního zisku. Využívá se k posouzení, zda podnik generuje dostatečný výnos ve vztahu k rozsahu prostředků, které má vázané v aktivech (např. lesní majetek, zásoby, budovy).

IRR (Internal Rate of Return) = vnitřní výnosové procento investice

Ukazatel, který vyjadřuje skutečnou roční míru výnosnosti investičního projektu, tj. jaká je očekávaná efektivita v % p.a. z daného peněžního toku.

EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = provozní zisk před úroky a zdaněním

Ukazatel vyjadřující zisk z hlavní provozní činnosti podniku, tj. před zohledněním nákladů na financování (úroků) a daňového zatížení.

Závěr: Environmentální opatření mají prokazatelně negativní dopad na investiční bonitu lesního majetku LČR, s.p. ve všech klíčových složkách:

- Výnosová hodnota je snížena (viz kapitola 2).
- Tržní hodnota a likvidita klesají v důsledku zákonných a faktických omezení.
- Využitelnost jako kolaterálu pro financování je výrazně ztížena.

2.9.3. ORGANIZAČNÍ OPATŘENÍ PŘI SPRÁVĚ MAJETKU

Řešitel: Ing. Ludvík Pavlíček

Environmentální požadavky – zejména v územích chráněné přírody (ZCHÚ, EVL, ptačí oblasti, ÚSES) – mají strukturální dopad na organizaci výkonu správy lesního majetku, neboť:

- komplikují standardní plánování a operativní řízení,
- zvyšují administrativní a transakční náklady (komunikace s OOP, příprava podkladů),
- vyžadují více odborné kapacity (biologie, legislativa, dotace),
- často znamenají nutnost součinnosti mezi různými organizačními stupni LČR a externími aktéry,
- neúměrně zatěžují právní službu LČR řešením nepřiznaných náhrad újem v rámci předžalobních výzev a vlastních žalob.

Klíčové typy organizačních dopadů:

Oblast	Dopad	Příklad z praxe
Plánovací agenda	Změny v LHP musí být předjednány s OOP (závazná stanoviska, předpisy opatření), LČR je nucena vypracovat samostatné dodatky k LHP nebo zvláštní režimy hospodaření	Opakované změny LHP kvůli stanovení bezzásahových ploch v ZCHÚ či EVL
Provozní řízení	Posun termínů těžby, nutnost získat povolení (např. pro vjezd mechanizace, kácení, zalesnění), změna technologie (např. zákaz harvestoru)	Opatření v PR a NPR, která vyžadují specifické výkony obnovy
Správní řízení a právní činnosti	Růst počtu povolovacích řízení dle § 66 ZOPK, vyšší míra podávání žádostí o náhrady újem (§ 58), zpracování smluv dle § 68	LČR zpracovává ročně stovky žádostí o náhradu újem a vede agendu právních titulů k dohodám o ochraně
Administrativní agenda a reporting	Povinnost sledovat opatření v GIS, reportovat podmínky hospodaření, vykazovat plnění požadavků do dotačních titulů a centrálních registrů	Evidence samostatných ploch bezzásahu v GIS + reporty plnění AOPK ČR
Koordinace komunikace	Zajištění komunikace mezi úrovní LS, LZ, oblastních ředitelství, ředitelství, MŽP, AOPK a vlastníky sousedních majetků	Koordinace při vymezení biocenter ÚSES s krajem, AOPK a obcemi
Kompetenční struktura	Potřeba rozšířit tým o odborníky na biologii, právo ochrany přírody, komunikaci se státní správou, dotační politiku	Vznik specializovaných agend v organizačních složkách LČR pro EVL, dotace, náhrady újem

Doporučení v oblasti organizačních opatření při správě majetku:

- a) Zřízení specializovaných kompetenčních jednotek

- Regionální environmentální koordinátoři
 - Personální obsazení na úrovni oblastních ředitelství.
 - Hlavní úloha: koordinace spolupráce s OOP (AOPK, NP, CHKO), komunikace při aktualizaci LHP (např. samostatné vylišení bezzásahových ploch, jednoznačná specifikace požadavků na výši a umístění těžeb, obmýtí a obnovní doby či podíly MZD), evidence omezení, návrhy na náhradu újmy.
 - Centrální analytické oddělení pro environmentální dopady
 - metodické vedení, monitoring dopadů, modelování ekonomických ztrát,
 - spolupráce s ekonomickým útvarům při oceňování újem a vyhodnocování rentability.
- b) Vedení katalogu – registru environmentálních omezení
- Záznam bude obsahovat i informaci o nároku na náhradu újmy (včetně výpočtu a jeho stavu).
- c) Zavedení vnitropodnikových pravidel pro rozhodování o akceptaci požadavků ochrany přírody
- Hodnotící rámec COST–BENEFIT před akceptací požadavku
 - Před uzavřením dohody o bezzásahovosti nebo přijetí omezení lesního hospodaření do LHP doporučujeme zpracovávat interní odhad dopadu na lesní rentu a výši náhrady újmy.
 - Kategorizace přijatelnosti požadavků ochrany přírody, např.
 - přijmout bez náhrady (např. pokud je dopad zanedbatelný),
 - přijmout s podmínkou výpočtu újmy,
 - odmítnout nebo vyjednávat při nepřiměřeném dopadu.
- d) Analýza nepřiznaných náhrad, např. 1x ročně s posouzením a vyhodnocením důvodů nepřiznání a určením dalšího postupu

2.10. POSOUZENÍ ASPEKTŮ OVLIVŇUJÍCÍCH ROZHODOVÁNÍ VLASTNÍKA LESA

2.10.1. MÍRA A ROZSAH PLNĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ

Řešitel: Ing. Ludvík Pavlíček

Posouzení míry a rozsahu plnění environmentálních opatření je zásadně ovlivňováno složitým a nepřehledným systémem ochrany přírody v ČR charakterizovaným častými překryvy několika různých nástrojů ochrany přírody. Zjištěný stav v uplatňování EO lze charakterizovat takto:

- Rozsah plněných opatření často přesahuje zákonnou povinnost.
- Dobrovolně akceptovaná omezení (zejména na základě tzv. měkkých nástrojů – plány péče, souhrny doporučených opatření, návrhy OOP při obnově LHP) nejsou systematicky vyhodnocována z hlediska dopadů a návratnosti.
- Při obnově LHP dochází k nekritickému přejímání požadavků ochrany přírody, bez ekonomického a právního zhodnocení.

Rozhodování vlastníka (LČR) je v praxi ovlivněno těmito faktory:

a) Nejistota v rozhodování

- Při neexistenci právně vymahatelné a předvídatelné kompenzace LČR často nemůže racionálně vyhodnotit, zda opatření realizovat.
- Dojednaná opatření mohou jít nad rámec zákonných povinností, ale při absenci volby je nelze považovat za dobrovolná.

b) Neplánovatelnost

- Míra omezení často není stanovena rámcově pro celé LHC, ale vzniká kumulací jednotlivých podmínek (závazných stanovisek, dohod, plánů péče, souhrnů doporučených opatření).
- LČR tím ztrácí možnost předvídat důsledky a strategicky plánovat provoz.

c) Nemožnost rozhodovat ekonomicky racionálně

- Zjištěný rozsah omezení znamená, že část pěstebních a těžebních zásahů se provádí i při záporné NPV nebo IRR.
- Opatření jsou plněna bez ohledu na výnosovost nebo provozní kapacitu → narušena racionální alokace zdrojů v rámci podniku.

Dopady míry a rozsahu environmentálních opatření na rozhodování vlastníka

a) Ztráta rozhodovací autonomie

Pokud je rozsah opatření plošný, opakující se nebo právně vymahatelný, LČR fakticky není v pozici volby – musí jednat v souladu s požadavkem, a to i bez kompenzace.

Vysoká míra opatření omezuje možnost optimalizace výběru technologií, optimální sortimentace dříví i načasování těžeb z hlediska výše cen dříví na trhu.

b) Rozhodování na základě právní nejistoty

Vysoká míra individuálních stanovisek, nejednotné metodiky AOPK a neprůhlednost kritérií pro přiznání náhrady újmy zvyšují riziko nepredikovatelného rozhodnutí.

LČR tak často musí předběžně plnit opatření v naději, že později bude uznána náhrada újmy.

Dopad: Rozhodnutí o těžbě a obnově není vedeno ekonomickou optimalizací, ale snahou minimalizovat konfliktní situace s orgány ochrany přírody.

c) Omezení plánovací racionality

Rozsah opatření často vzniká kumulací jednotlivých požadavků, které nemají systémovou a územně proporcionální logiku.

LČR tím ztrácí možnost vytvářet rovnováhu mezi ekologickou stabilitou a výnosovostí v rámci LHC.

Příklad dopadu: V jednom LHC je vynucena bezzásahovost na 15 % výměry a zároveň zbytek území podléhá přísné regulaci těžby či obnovy lesa – podnik nemá prostor „kompenzace“ výnosu v jiných částech majetku.

d) Snižování efektivity řízení a alokace zdrojů

Pokud je rozsah opatření vysoký, podnik musí alokovat disproporčně vysokou pozornost, čas, lidské kapacity a provozní prostředky na environmentálně regulované části majetku.

Rozhodování o zdrojích (pracovní síla, finance) se posouvá od ekonomické efektivity k „nutné reakci na regulaci“.

2.10.2. EKONOMICKÉ STIMULY

Řešitel: Ing. Ludvík Pavlíček

Z analyzovaného stavu vyplývají tato východiska:

- Motivační rámec v oblasti ochrany přírody je nedostatečný a převážně negativní – jde o sankce, nápravná opatření, zákazy a omezení, nikoliv pozitivní podněty.
- Existující mechanismus náhrady újmy (§ 58 ZOPK, vyhl. č. 335/2006 Sb.) je nepružný, administrativně náročný a má omezený rozsah.
- Chybí motivace vlastníka (LČR, s.p.) ke vstřícnosti vůči požadavkům ochrany přírody, pokud tato vstřícnost vede k hospodářským ztrátám, které nejsou kompenzovány.
- Dobrovolné dohody (např. § 68 ZOPK) často výslovně vylučují náhradu újmy, čímž dochází k nenápadnému transferu nákladů státu na vlastníka.

Úskalí současného systému:

a) Pomalá a formální procedura náhrad újmy

- Získání náhrady podle § 58 ZOPK trvá v praxi často 1–3 roky a vzhledem k napjatým rozpočtům se stále prodlužuje.
- Požadavky na důkazní břemeno (výměra, popis, zákonné ustanovení, plán péče či souhrny doporučených opatření, LHP, jednoznačnost rozhodnutí, souhlasů či výjimek) vylučují desítky případů, kdy újma reálně existuje.

b) Nepokrytí dobrovolně přijatých opatření

- Dobrovolná omezení (např. z plánu péče) nejsou ve vyhlášce č. 335/2006 Sb. postihnutečná náhradou, i když ztráta je prokazatelná.

c) Žádný rozdíl mezi „ochotným“ a „rezistentním“ vlastníkem

- Vlastník lesa, který spolupracuje s OOP, nemá žádnou výhodu oproti vlastníkovi, který požadavky odmítá – podpora ekonomické racionality spolupráce je nízká.

Ekonomické stimuly podle charakteru účinku:

Typ stimulu	Mechanismus	Efekt	Příklad / návrh
Finanční kompenzace	přímá platba za újmu	zajištění ekvivalentu výpadku výnosu	§ 58 ZOPK – náhrada za bezzásah
Pozitivní motivace	platba za žádoucí péči	dodatečný výnos za opatření nad rámec zákona	platby za biodiverzitu, např. ponechání stojícího či ležícího mrtvého dřeva
Daňová úleva	snížení daňové povinnosti	snížení nákladové zátěže	Osvobození od daně z nemovitostí i v EVL, ptačích

			oblastech, biocentrech a biokoridorech ÚSES, plochy s trvalým omezením hospodaření. Osvobození náhrad od daně z příjmů. Možnost daňového odpočtu – např. paušální odpočet z omezené plochy v zájmu ochrany přírody).
Nepřímé benefity	snížení renty odváděné státu	kompensace snížených výnosů	vyloučení bezzásahových/významně hospodářsky omezených ploch z výpočtu renty
Investiční pobídky	zvýhodnění investic	usnadnění adaptace hospodaření	dotace na druhovou, věkovou a prostorovou přestavbu porostů, retenční opatření

Doporučit lze tato opatření:

- Zavést princip DOHODY: Pokud OOP akceptuje opatření, které vede ke ztrátě produkce, vzniká nárok na kompenzaci bez ohledu na to, zda jde o zákonnou povinnost (změna § 58 ZOPK – uznání i „dobrovolně přijatých“ opatření jako základu újmy).
- Zavést princip JEDNOZNAČNOSTI: Doplnění LHP tak, aby podmínky pro náhradu byly jednoznačné a nezpochybnitelné

2.10.3. OPATŘENÍ AUTORIT

Řešitel: Ing. Ludvík Pavlíček, JUDr. Martin Cempírek, Ph.D.

Analýza vlivů dopadající na rozhodování vlastníka lesa

Řešitel: Ing. Ludvík Pavlíček

Typologie zásahů autorit do rozhodování vlastníka lesa:

Typ opatření	Forma, právní základ	Entita	Vliv na rozhodování
Závazná stanoviska k LHP a zásahům	§4 a § 44 zák. č. 114/1992 Sb.	Orgány ochrany přírody (OOP)	Závazná podmínka, bez ní nelze realizovat zásah
Plány péče o ZCHÚ/souhrny doporučených opatření EVL a PO	§ 77 a 38 ZOPK	MŽP, AOPK ČR	Přímé určení požadovaných opatření – silně limituje volbu
Zásady státní politiky životního prostředí	Usnesení vlády ČR	Strategický rámec MŽP	Slouží jako podklad pro vyžadovaná opatření (např. bezzásahy, podíly MZD)
Výkladová stanoviska AOPK a MŽP	Metodiky, pokyny	Podzákonná doporučení	Silný neformální tlak; často vykládáno jako „závazné“
Podmínky dotačních programů	Výzvy OPŽP, PRV apod.	Pravidla poskytovatelů dotací	Předurčují, co lze financovat; podmiňují rozhodnutí podnikatele
Rozhodnutí správních orgánů	Např. zákazy těžby, povolení zásahů	Správní řád, ZOPK	Zcela determinují, zda a jak lze s majetkem nakládat

Charakteristiky prostředí dopadající na rozhodování vlastníka lesa:

a) Nejednoznačnost právní závaznosti

- Doporučení z plánů péče, souhrnů doporučených opatření nebo rámcových opatření AOPK jsou v zákoně nezávazná (§ 38 odst. 1 ZOPK), ale přesto jsou v praxi přetavována do závazných částí LHP – často bez věcné diskuse.
- Příklad: „ponechat jednotlivé stromy“ → bez uvedení důvodu (hospodářský/ochrana přírody) a kvantifikace není vymahatelná náhrada újmy.

b) Rozpor mezi správní praxí a ekonomickou racionalitou

- OOP často vyžaduje požadavky (např. mýtní klid, výběrné principy, vyloučení těžby), aniž by byly připraveny nebo realizovány kompenzace.
- V praxi tak autorita požaduje opatření, jejichž náklady nese výhradně vlastník, čímž je porušován princip proporcionality.

c) Tlaky mimo formální rozhodovací rámec

- Z dokumentů LHP a rozhovorů při obnově plánů vyplývá, že revizní pracovníci zpracovatelů LHP často přejímají požadavky OOP bez konzultace s vlastníkem.
- Z důvodu bezproblémového schválení LHP tak dochází k tzv. tiché transpozici environmentálních požadavků, která není průběžně kontrolována.

Vliv opatření autorit na rozhodovací mechanismy LČR:

a) Formální vázanost zadáním či rozhodnutím

LČR jako státní podnik je vázán zadáním státu a výkladem správního rozhodnutí či stanoviska, bez možnosti výběru postupu. To eliminuje optimalizaci prováděných výkonů a znemožňuje přímé ekonomické srovnávání variant.

b) Přenos odpovědnosti bez kompenzace

Autority určují povinnost (např. „zákaz harvestoru“), ale neposkytují přímou finanční kompenzaci, mnohdy neberou v úvahu ekonomický dopad na vlastníka.

c) Nepředvídatelnost a regionální disparita

Opatření jsou často rozdílně interpretována mezi jednotlivými ORP nebo AOPK, nekoordinována na úrovni větších územních celků.

d) Neformální tlak (tzv. „soft law“)

Stanoviska AOPK, MŽP nebo neziskových aktérů, ač právně nezávazná, vytvářejí neformální tlak na zaměstnance LČR, a využívají efekt rizika reputačního nebo politického konfliktu při jejich neplnění.

Doporučení pro vlastníka lesa

Řešitel: JUDr. Martin Cempírek, Ph.D.

1. Komunikace s orgánem ochrany a přírody

Maloplošná zvláště chráněná území by měla být vyhlášována po projednání s vlastníkem lesa při zohlednění možných ekonomických ztrát v hospodaření a za určení konkrétních náhrad za ztrátu ekonomické činnosti v lese. Orgán ochrany přírody a krajiny

by měl vlastníkoví lesa stanovit doporučující ekonomická opatření, která lze v lese možné provádět, aniž by byla ohrožena jeho ochrana, např.:

- Lesní hospodaření je povoleno při zachování veškerých zbytků původních, přirozených nebo přírodně blízkých porostů, včetně zabezpečení jejich přirozených reprodukčních schopností a zachování jejich nenarušitelnosti ve vztahu k ochraně rostlinných a živočišných druhů.
- Postupné přetvoření ostatních kulturních porostů, relativně málo stabilních, na funkčně integrované lesní porosty s vysokým stupněm ekologické stability, s dostatečným produkčním potenciálem, využívaným s však v souladu s potřebami zachování ostatních funkcí lesa a přírodních hodnot lesního území.
- Obnovu, výchovu a úmyslnou těžbu směřovat k podpoře přirozených dřevin daného stanoviště a postupně zvyšovat druhovou diverzitu lesních porostů,
- Pěstebními opatřeními postupně vytvářet věkově, vertikálně a horizontálně diferencované porosty,
- Plně využívat možností přirozené obnovy lesa,
- Omezit až vyloučit holé seče,
- Při umělé obnově využívat sadební materiál autochtonních dřevin,
- Důsledně provádět ochranu proti škodám zvěří,
- Omezit používání chemických prostředků a na vybraných lokalitách aplikovat biologickou nebo mechanickou ochranu kultur,
- Nepoužívat těžkou mechanizaci v nedostatečně únosných terénech, omezit intenzivní technologie nepříznivě ovlivňující fyzikální vlastnosti půdního povrchu, vodní režim a snižující přirozený koloběh živin v prostředí, redukovat stav spárkaté zvěře.²⁸

2. Využívání institutu smluvní ochrany.

Vlastník lesa by se dobrovolně zavázal na předem určené části hospodářského lesa dodržovat omezení vybraných lesnických činností. Více by to mohlo motivovat vlastníka, aby chránil les a reálně by mu „zůstal“ les hospodářský.

„Ustanovení § 39 ZOPK obsahuje možnost zapojit do ochrany přírody i vlastníky dotčených pozemků. Umožňuje totiž sjednat smluvní ochranu památných stromů, evropsky významných lokalit a jiných území se soustředěnými přírodními hodnotami, kde jsou zastoupeny významné či jedinečné ekosystémy v rámci příslušné biogeografické oblasti nebo stanoviště vzácných či

²⁸ Odborné stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy ze dne 25.05.1998 ke zpracování lesního hospodářského plánu pro LHC LDO Příbyslav. Součást soudního spisu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 10, pod sp. zn. 11 C 277/2000.

ohrožených druhů živočichů a rostlin, pokud již nejsou zvláště chráněny podle tohoto zákona“.²⁹

Smlouvou by musela být zajištěna zcela totožná úroveň ochrany (a tedy omezení), která vyplývá z ochranných podmínek zvláště chráněného území a dalších limitů plynoucích ze ZOPK a navrhovaného plánu péče. **Toto může být problém, protože smluvní ochrana není koncipována tak, aby nahradila, např. Národní přírodní rezervaci.** Smluvní ochrana však neumožňuje například adekvátní zajištění velkého rozsahu beztěžebního režimu lesa, přitom ponechání převážné části lesních porostů samovolnému vývoji je nutné pro zajištění adekvátní ochrany zvláště chráněného území, resp. jeho předmětů ochrany. Stejně tak smluvní ochranou nelze zajistit zákaz vstupu do lesa podle § 29 písm. d) ZOPK či další podmínky vůči osobám, které nejsou účastníky smluvního vztahu. Jelikož je smluvní ochrana dlouhodobá, nedokáže na rozdíl od plánu péče dostatečně pružně reagovat na případnou změnu podmínek.

V případě smluvní ochrany by řešené lesy byly nadále zařizovány podle modelu pasečného lesa věkových tříd, který pracuje s předpokladem dokončení obnovy (domýcením) všech mýtně zralých porostů podle těžebních procent odvozených na základě stanoveného obmýetí a obnovy doby ve vymezených hospodářských souborech. Takto odvozovaná výše těžeb by ve většině lesních porostů byla v rozporu se zákazem hospodařit na pozemcích na území národních přírodních rezervací způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů [viz § 29 písm. a) ZOPK].

Ustanovení národní přírodní rezervace je možné jen v případě, že se jím uchová či zlepší dosavadní stav přírodního prostředí a není pro nedostatečnost a neefektivnost možná jiná forma ochrany např. smluvní.

Smluvní ochrana je postavena na principu, že tato je umožněna, pokud není rozhodnuto o přísnější ochraně území, např. národní přírodní rezervaci. Smluvní ochrana by neměla nahrazovat přísnější ochranu území, kterou poskytuje národní přírodní rezervace.

Jinými slovy, smluvní ochrana je na místě, tam kde není zvažována přísnější ochrana území, smluvní ochranu vylučující.³⁰

²⁹ STEJSKAL, V.: Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, 576 s., s. 192.

³⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.11.2024, č.j. 18 A 24/2024-54.

3. Vlastník lesa by měl využívat veškeré procesní prostředky

Při vyhlásování nového zvláště chráněného maloplošného území (případně brojit proti vyhlášení chráněného území i soudně v případě nezohlednění jeho námitek). Snaha docílit zachování ekonomických činností v lese nebo dosáhnout snížení rozlohy nově vyhlášeného území.

Při vzniku záměru vyhlásit zvláště chráněné území nemají správní orgány povinnost informovat o tomto záměru vlastníky pozemků. Právo vlastníka pozemků není tímto postupem orgánu ochrany přírody dotčeno, protože vlastník pozemku má možnost podat námitky proti návrhu na vyhlášení zvláště chráněného území poté, co je mu návrh doručen.

Vlastník dotčeného pozemku může uplatnit námitky jen proti takovému navrženému postupu nebo rozsahu ochrany, jímž by byl dotčen ve výkonu svých práv a povinností. Za takové námitky se považují námitky směřující proti samotnému záměru, proti navržené kategorii zvláště chráněného území, proti navrženým ochranným podmínkám a proti územnímu vymezení zvláště chráněného území.³¹

Začleněním pozemku do národní přírodní rezervace dochází ke změnám v obhospodařování dotčeného pozemku z lesního hospodářského využití na vytváření podmínek pro ochranu a rozšíření přírodních hodnot.

Omezení vlastnického práva majitele lesa vyvolané vyhlášením národní přírodní rezervace lze považovat za proporcionální pouze tehdy, pokud s jeho zřízením dotčené subjekty souhlasí a současně je toto omezení nezbytně nutné k zajištění veřejného zájmu.

Vlastník pozemku (lesního pozemku) je oprávněn vznášet z titulu svého vlastnického práva v řízení dle § 40 odst. 4 ZOPK námitky proti začlenění dotčeného pozemku do národní přírodní rezervace. Vzhledem k tomu, že se vlastník lesního pozemku domáhá ochrany svého vlastnického práva k dotčenému pozemku, které by mělo být omezeno vyhlášením národní přírodní rezervace, tak se státní orgány musejí zabývat přiměřeností zásahu do vlastnického práva s odůvodněním, že ze samotného ZOPK vyplývá proporcionalita takového zásahu.

Jednotlivci jsou povinni respektovat omezení svých práv z důvodu veřejného zájmu (ochrany životního prostředí), za což jim přísluší náhrada. Orgán ochrany přírody a krajiny je povinen v každém konkrétním případě zvolit taková opatření, která dosáhnou sledovaného účelu při co nejmenším omezení vlastnického práva dotčených vlastníků. Při vyhlásování chráněných maloplošných území je tak třeba zvolit proporcionalitu mezi omezením vlastnického práva majitele lesa (vyplývajícím z ochranných podmínek a z navrhovaného plánu péče) a sledovaným cílem (ochrana EVL, případně vyhlášení národní přírodní rezervace).

³¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14.01.2015, sp. zn. 11 A 367/2011.

Orgán ochrany přírody a krajiny má povinnost zabývat se námitkami majitele lesa ohledně omezení jeho lesního hospodaření na dotčeném pozemku, avšak případný nesouhlas žalobce nemůže být překážkou pro začlenění tohoto pozemku do národní přírodní rezervace. Orgán ochrany přírody a krajiny pochybí, pokud odmítne věcně vypořádat námitky majitele lesa směřující proti důvodům k vyhlášení NPR.

Zřízení národní přírodní rezervace totiž představuje silný zásah do vlastnického práva chráněného čl. 11 Listiny základních práv a svobod a také do práva na podnikání a jinou hospodářskou činnost chráněného čl. 26 odst. 1 Listiny.

Vlastníkovi dotčených pozemků proto musí být umožněno hájit svá práva chráněná ústavním pořádkem. Tímto prostředkem ochrany práva jsou námitky podle § 40 odst. 4 ZOPK proti oznámení návrhu na vyhlášení národní přírodní rezervace, o nichž je orgán ochrany přírody krajiny povinen rozhodnout.

Pokud tedy vlastník lesa namítá nepřiměřený zásah do těchto práv, orgán ochrany přírody a krajiny je povinen se s touto argumentací vypořádat.

Rozhodnutí o námitkách má přímý vliv na vlastnické právo majitele lesa, neboť na jeho obsahu závisí, jakým způsobem a do jaké míry bude vlastnické právo omezeno vydáním vyhlášky o zřízení národní přírodní rezervace. Rozhodnutí o námitkách v procesu zřizování národní přírodní rezervace má velice důležitou roli, námitky dotčených vlastníků pozemků podle § 40 odst. 4 ZOPK musí být náležitě vypořádány.

Skutečnost vyhlášení národní přírodní rezervace podle směrnice na základě nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, nesmí obsahovat právní vady a opomenout vlastnické právo majitele lesa k dotčenému lesnímu pozemku.

Ustanovení § 40 odst. 4 ZOPK je třeba interpretovat v tom smyslu, že námitky mohou směřovat proti samotnému návrhu na vyhlášení chráněného území, neboť vlastník dotčeného pozemku může být omezen na svém vlastnickém právu již samotným vyhlášením zvláště chráněného území, které s sebou nese povinnost respektovat na pozemcích začleněných do národní přírodní rezervace základní ochranné podmínky stanovené ZOPK. Výkonu práv nebo povinností vlastníka se dále dotýká navržená kategorie zvláště chráněného území a zcela nepochybně též samotného začlenění pozemku do zvláště chráněného území, resp. jeho návrhu. Také tyto skutečnosti lze proto zpochybňovat námitkami podle § 40 odst. 4 ZOPK.³²

³² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23.04.2019, čj. 4 As 26/2019-41.

2.11. POSKYTOVÁNÍ FINANČNÍ NÁHRADY ZA ÚJMY VZNIKLÉ OMEZENÍM LESNÍHO HOSPODAŘENÍ Z TITULU OCHRANY PŘÍRODY

Řešitel: Ing. Tomáš Dohnanský

Celkové zhodnocení uplatňování jednotlivých náhrad újmy dle účinné právní úpravy v řešených územích.

2.11.1. NEUPLATNITELNÉ ČI OBTÍŽNĚ UPLATNITELNÉ NÁHRADY ÚJMY

Z podrobné analýzy obsahu lesních hospodářských plánů (LHP), plánů péče a souhrnů doporučených opatření vyplynulo, že řada obecně formulovaných omezení lesního hospodaření a z nich vyplývajících újem se adekvátním způsobem nepromítá do obsahu LHP (hospodářské knihy či textové části) a následně nejsou uplatnitelné ve formě odpovídající náhrady újmy dle vyhlášky č. 335/2006 Sb. Stávají se tak de facto pouze potenciálními náhradami újmy bez jejich skutečné konzumace dotčeným vlastníkem (správcem) lesa. Jedná se přitom o významné náhrady, konkrétně je nutno zmínit:

a. Trvalé ponechání lesa nebo jeho části samovolnému vývoji

Jako markantní příklad v praxi neuplatnitelné náhrady újmy lze uvést v plánech péče často uváděný požadavek na ponechání části mýtního listnatého porostu samovolnému vývoji (trvalou bezzásahovost, ponechání porostu do rozpadu apod.). Požadavek se týká převážně zbytků starých či přestálých listnatých porostů v maloplošných zvláště chráněných územích, v rámci řešených lesních hospodářských celků (LHC) zejména menších lesních komplexů v jinak zemědělské krajině vyhlášených v kategorii přírodní památka. Protože vlastník (správce) lesa v těchto lesních porostech většinou o provedení mýtní úmyslné těžby z různých důvodů neuvažuje, nemůže následně požádat ani o příslušnou náhradu újmy.

Nárok na tuto náhradu by přitom vznikl již na základě zmínky v příslušném plánu péče ve spojení s § 36 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. (změna nebo poškození přírodní památky nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány) za předpokladu, že k ponechání určená část porostu je v plánu péče identifikovatelná (ideálně plochou v ha, v minimální variantě alespoň slovním popisem příslušné části lesa, např. „jižní část vedle rybníka s převahou dubu letního“ apod.). Vezmeme-li v úvahu, že fakticky se jedná o „trvale odepsanou“ zásobu dřevní hmoty, kdy na 1 ha plochy lze kalkulovat s roční náhradou ve výši cca 10 000,- Kč po dobu 50 let, připravuje se tak správce lesa o významnou finanční částku (popř. o možnost jejího zohlednění formou odpočtu z výše renty odváděné státu). Protože jen na LHC Hořice lze plochu lesních porostů „skrytě“ ponechaných samovolnému vývoji odhadovat na vyšší desítky hektarů, příslušná roční náhrada újmy by při 100 ha takových porostů činila při střízlivém odhadu 1 mil. Kč, tj. při její výplatě po dobu 50 let celkem 50 mil. Kč. Obdobnou částku lze předpokládat v případě LHC Frýdlant.

Efektivní řešení ke zlepšení popsané situace se nabízí v rámci obnovy LHP. Příslušné části lesních porostů určené k bezzásahovému režimu je nejprve nutno ve spolupráci s příslušným orgánem ochrany přírody (OOP) v rámci obnovy LHP vylišit jako samostatné porostní skupiny s příslušným slovním popisem (trvalá bezzásahovost či ponechání samovolnému vývoji) a odpovídajícími taxačními (vstupními) údaji pro výpočet dané náhrady. Pokud by s takovým postupem OOP nesouhlasil, pak je zcela na místě umístit v LHP v dotčených porostních skupinách mýtní úmyslné těžby. Vzhledem k tomu, že se jedná často o porosty s významným podílem dubů, skutečná realizace těžby vlastníkem lesa je zde reálná.

Současně je nutno eliminovat snahy některých OOP o „odklad“ trvalé bezzásahovosti dotčených lesních porostů na příští či další decénia. To se v praxi projevuje nejasnými formulacemi ve slovním popisu u porostních skupin, např. „bez zásahu“, „mýtní klid“ apod., které ve svém důsledku neumožňují uplatnit náhradu z trvalého ponechání lesa samovolnému vývoji.

Podle dostupných podkladů nebyla daná náhrada v předchozích letech v řešeném území uplatněna.

b. Ponechání jednotlivých stromů do jejich fyzického rozpadu

Jedná se o podobnou situaci jako u předchozí náhrady újmy. V plánech péče, souhrnech doporučených opatření či slovním popisu porostních skupin v hospodářské knize LHP se často objevují formulace typu „ponechat výstavky listnatých dřevin“, „ponechat jednotlivé stromy“ apod., které navenek evokují závěr, že se jedná o dočasné ponechání stromů za účelem podpory přirozené obnovy či z jiných hospodářských důvodů vlastníka lesa. V konečném důsledku pak vlastník lesa není schopen odpovídající újmy prokazatelně doložit a příslušnou náhradu újmy vyčíslit.

Řešením je trvat při obnově LHP na výslovném uvedení požadavku OOP na ponechání jednotlivých stromů do rozpadu ve slovním popisu u dotčených porostních skupin v podobě počtu stromů či podílu ze zásoby lesního porostu.

Vzhledem k tomu, že takto formulovaných požadavků jsou ve slovních popisech u porostních skupin v řešeném území vyšší desítky případů, lze odhadovat ponechání jednotlivých stromů do rozpadu v průběhu decénia na každém z obou LHC týkat cca 100 ha lesa. Příslušnou jednorázovou náhradu újmy na každém z nich při 10 % ponechaných stojících stromů z celkové zásoby dotčených lesních porostů lze střízlivě odhadovat na cca 10 mil. Kč.

Podle dostupných podkladů byla daná náhrada v předchozích letech uplatněna na LHC Frýdlant ve výši 129 995 Kč (2020), 631 447 Kč (2021), 187 988 Kč (2022) a 29 360 Kč (2023). Celkem tedy ve výši 978 790 Kč (průměr na rok činí 244 698 Kč). Na LHC Hořice tato náhrada újmy uplatněna nebyla.

c. Prodloužení obmýtí nebo prodloužení obnovní doby stanovených v LHP nebo LHO...

Tato náhrada je svou konstrukcí určitou obdobou náhrady z omezení výše těžeb. Rozdíl spočívá zejména v důvodech snížení těžebních možností, kdy v případě dané náhrady je jejich důvodem prodloužení obmýtí, obnovní doby či obou těchto ukazatelů časové úpravy lesa. Vlastník (správce) lesa má přitom možnost zvolit si pouze jednu z obou těchto náhrad dle její výhodnosti v podmínkách konkrétního lesního majetku (§ 4 odst. 11 vyhlášky č. 335/2006 Sb.).

V praxi převládá uplatňování náhrady újmy z omezení výše těžeb, která je zpravidla vázána na výši těžby, jejíž umístění do jednotlivých porostních skupin či etází je požadováno při obnově LHP nebo v průběhu jeho platnosti na základě rozhodnutí OOP. Tato náhrada je přitom výpočetně o něco složitější než náhrada z prodloužení obmýtí či obnovní doby. Pokud je současně s umístěním těžby prodlouženo obmýtí či obnovní doba, lze vlastníkovvi doporučit vyčíslení obou těchto náhrad a na základě dosažených výsledků následné uplatnění výhodnější z nich.

V případě obou řešených LHC se nepodařilo průkazně zjistit, že by příslušná obmýtí (obnovní doby) uvedené v LHP u jednotlivých hospodářských souborů (HS) byla požadována OOP. Z tohoto důvodu tato náhrada nemohla být v rámci projektu vyčíslena. Správci lesa lze v rámci budoucích obnov LHP doporučit, aby si obmýtí u jednotlivých HS „ohlídal“, tj. v návrhu LHP si stanovil obmýtí a obnovní doby v souladu s vyhláškou č. 298/2018 Sb. a případné požadavky OOP na jejich navýšení si řádně zdokumentoval (zápisem z jednání s OOP apod.).

d. Ostatní náhrady újmy

Zbývající náhrady újmy tak, jak je uvádí vyhláška č. 335/2006 Sb., jsou v praxi vázány téměř výhradně na vydání konkrétních rozhodnutí OOP. S výslovným požadavkem na zavedení tvaru lesa nízkého či trvalého snížení zakmenění lesního porostu se lze v rámci obnovy LHP setkat dosud spíše výjimečně (viz např. požadavek na snížení zakmenění smrkové tyčkoviny z důvodu výskytu střešníku pantoflíčku v přírodní památce Hustířanský les – pokud však byl již tento požadavek realizován ve vyčíslitelném rozsahu, měla být daná náhrada uplatněna). Potřeba takového zásahu zpravidla vyplyne ad hoc v průběhu platnosti LHP na základě zjištěného problému u konkrétního zvláště chráněného druhu rostliny či živočicha.

Obdobné platí rovněž o náhradách z mimořádného či nákladově náročnějšího opatření, které jsou však v praxi podstatně frekventovanější. Vzhledem k tomu, že tyto náhrady v rámci řešených území v předchozích letech nebyly uplatněny, lze předpokládat, že příslušné rozhodnutí OOP spočívající např. v nahrazení chemické ochrany proti bušení mechanickou ochranou vyžínáním vydáno nebylo a k realizaci stanoveného opatření nedošlo. Ke vzniku nároku na tyto náhrady újmy dále v praxi dochází např. změnou technologie přibližování dříví (např. náhrada traktoru lanovkou), prodloužením přibližovací nebo odvozní vzdálenosti, náhradou repelentů oplocením, náhradou chemických prostředků určených k asanaci kůrovcového dříví odkorněním kůry atd. Např. v přírodních rezervacích lze ale náhradu újmy z realizovaného nákladově náročnějšího opatření uplatnit na základě „pouhého“ odkazu na

dodržení základní ochranné podmínky spočívající v zákazu používat biocidy, tedy bez nutnosti vydání samostatného rozhodnutí OOP. Podrobně jsou potenciální mimořádná a nákladově náročnější opatření uvedena v katalogu environmentálních omezení.

Určitá nejasnost v řešeném území je v případě náhrady z ponechání ležícího dříví po těžbě v porostu. Příslušný výkon a podvýkon vycházející z platného seznamu číselných znaků zde byl v datech evidence výroby vícekrát vykazován, příslušná náhrada újmy však uplatněna nebyla. V těchto případech se může jednat rovněž o hospodářské (provozní) důvody, které nebyly vynuceny přímými požadavky OOP.

2.11.2. UPLATNITELNÉ NÁHRADY ÚJMY

Relativně dobře uplatnitelnými náhradami z hlediska jejich identifikovatelnosti a prokazatelnosti jsou jednak náhrada z omezení výše těžeb při tvorbě nebo v průběhu platnosti LHP nebo LHO... a náhrada ze změny skladby dřevin lesního porostu, tj. jak ze zvýšených nákladů na zajištěnou kulturu, tak ze zhoršení produkčních možností. Vlastní výpočet těchto náhrad je poměrně komplikovaný, protože vyžaduje zohlednění již provedených těžeb od počátku platnosti LHP. Vyšší nahodilé těžby v průběhu platnosti LHP mohou navíc způsobit postupně (meziročně) se snižující výši náhrady, popř. její úplný zánik (pokud celková provedená těžba přesáhne výši těžby podle příslušného těžebního procenta z vyhlášky č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování, ve znění pozdějších předpisů.

Jako praktickou pomůcku pro představu vlastníka lesa o výši těchto náhrad újem při standardním lesním hospodaření bez větších nahodilých těžeb lze využít souhrnné, v textové části LHP standardně uváděné tabulky:

- a) tabulka „Přehled hospodářských souborů“ s uváděnou těžbou umístěnou a dle těžebních procent,
- b) přehledová tabulka „Porovnání navrženého a vyhláškového procenta MZD“ s uváděným podílem MZD dle LHP a dle vyhlášky č. 298/2018 Sb. po jednotlivých hospodářských souborech.

Existenci těchto tabulek v textových částech LHP je samozřejmě nezbytně nutné zachovat i do budoucna.

a. Omezení výše těžeb při tvorbě nebo v průběhu platnosti LHP nebo LHO...

S využitím uvedené tabulky ad a) stanovená výše roční náhrady z omezení výše těžeb činila pro LHC Frýdlant 9 329 205 Kč a pro LHC Hořice 2 846 656 Kč. Takto stanovenou náhradu újmy je nutno považovat za maximální potenciální výši dané náhrady, která bude pravděpodobně v reálných provozních podmínkách nižší (vliv nahodilých těžeb apod.). Podrobný výpočet výše náhrady z omezení výše těžeb pro obě řešená území je uveden v Příloze č. 17. této zprávy.

Podle dostupných podkladů byla daná náhrada na LHC Frýdlant uplatněna v předchozích třech letech ve výši 437 769 Kč (2020), 709 388 Kč (2021), 2 273 323 Kč (2022) a 1 647 058 Kč (2023). Celkem tedy ve výši 5 067 538 Kč (průměr na rok činí 1 266 885 Kč). Na LHC Hořice byla

uplatněna ve výši 169 686 Kč (2020), 260 150 Kč (2021), 1 105 271 (2022) a 1 572 886 Kč (2023). Celkem tedy ve výši 3 107 993 Kč (průměr na rok činí 776 998 Kč).

b. Změna skladby dřevin lesního porostu

S využitím uvedené tabulky ad b) stanovená výše jednorázové náhrady ze změny skladby dřevin – zvýšených nákladů na zajištění lesního porostu činila pro LHC Hořice 5 804 951 Kč a pro LHC Frýdlant 2 502 555 Kč a výše roční náhrady ze změny skladby dřevin – zhoršení produkčních možností činila pro LHC Hořice 153 748 Kč a pro LHC Frýdlant 66 290 Kč. Takto stanovené náhrady újm je nutno považovat za maximální potenciální výši daných náhrad, která bude pravděpodobně v reálných provozních podmínkách nižší (vliv nahodilých těžeb apod.). Podrobný výpočet výše náhrady ze změny skladby dřevin pro obě řešená území je uveden v Příloze č. 18.

Podle dostupných podkladů ani na jednom z obou LHC v předchozích letech dané náhrady ve skutečnosti nebyly uplatněny.

2.11.3. ZÁVĚR

V průběhu řešení projektu se ukázalo, že z dostupných podkladů nelze v řešeném území jednoznačným (průkazným) způsobem stanovit a uplatnit celou řadu náhrad újm dle účinné vyhlášky č. 335/2006 Sb. Důvodem je nemožnost identifikace jednotek prostorového rozdělení lesa (JPRL) s konkrétními environmentálními omezeními lesního hospodaření, resp. z nich vyplývajících újmami, na základě údajů platného LHP či dat evidence lesní výroby.

Uvedené je dáno zejména složitým a nepřehledným systémem ochrany přírody v ČR charakterizovaným překryvů několika různých nástrojů ochrany přírody (zvláště chráněná území, soustava NATURA 2000 – evropsky významné lokality a ptačí oblasti, zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů, významné krajinné prvky „ze zákona“ a registrované, územní systémy ekologické stability atd.)

Přesto nebo právě proto je nutno jednotlivé požadavky ochrany přírody v konkrétním území inventarizovat, např. v podobě Katalogu environmentálních omezení, jehož doporučená struktura údajů je uvedena v Příloze č. 19. Jedině systematický a periodicky, např. každoročně, aktualizovaný přehled těchto požadavků umožní vlastníkově (správci) lesa předejít případným sankčním postihům za nedodržení legislativy ochrany přírody, resp. uplatnit a evidovat (i přes stávající komplikovaný způsob vyčíslování) alespoň finančně nejvýznamnější náhrady újm.

Nezbytným předpokladem pro lepší identifikaci omezení hospodaření (újem) v jednotlivých JPRL v budoucnu je odpovídající zohlednění požadavků OOP v datech LHP, např. v podobě samostatného vylišení (zařízení) částí lesa ponechaných samovolnému vývoji či prokazatelného navýšení obmýtí či obnovní doby oproti vyhlášce č. 298/2018 Sb., minimálně ve formě zápisu z příslušného jednání s OOP.

Zásadním výstupem celého projektu je vytvoření „Kalkulačního nástroje pro envirentu LČR“, který je podrobně popsán v dalších kapitolách této zprávy. Tento nástroj umožňuje kalkulaci celkového vlivu environmentálních omezení na hospodářský výsledek vlastníka (správce) lesa a mohl by tedy v budoucnu případně nahradit současné komplikované výpočty jednotlivých náhrad újem podle vyhlášky č. 335/2006 Sb. Tím by došlo k zásadnímu zjednodušení (paušalizaci) výpočtu vlivu omezení lesního hospodaření na výši újmy, resp. hospodářského výsledku vlastníka či správce lesa. Tato paušalizace byla i jedním z cílů poslední novelizace vyhlášky, ale i přes snahu všech zainteresovaných subjektů se to vzhledem k pestrosti přírodních a porostních podmínek v lesích ČR nepodařilo zrealizovat. V případě státních lesních podniků by mohl být vytvořený nástroj, na základě širší politické dohody, popř. i podkladem pro odpočet vznikajících újem z výše renty odváděné státu.

Případné budoucí využití kalkulačního nástroje k výpočtu náhrad újmy by rovněž řešilo narůstající problém s prodlužováním posuzování a vyplacení příslušných nároků na náhradu újmy. Ta je způsobena právě složitostí výpočtů a náročností jejich kontroly ze strany AOPK ČR. U některých žadatelů již činí zpoždění i několik let, přičemž mezi jednotlivými regionálními pracovišti AOPK ČR jsou značné rozdíly. Řada vlastníků lesů je tak z důvodu povinnosti řádné péče o svěřený majetek nucena přistupovat k zasílání předžalobních výzev AOPK ČR, resp. k následnému podávání soudních žalob, což obě zúčastněné strany zatěžuje další zbytečnou administrativou a s ní spojenými náklady.

3 SPLNĚNÍ PLÁNOVANÝCH DÍLČÍCH CÍLŮ DLE ZADÁNÍ PROJEKTU

3.1. REKAPITULACE ZADÁNÍ

Podstatou řešení projektu je stanovení vzorce pro kvantifikaci dopadů environmentálních opatření, jeho dekompozice na výnosové a nákladové vlivy jednotlivých činitelů a kvantifikace těchto vlivů či alespoň stanovení metody, jak by tyto vlivy kvantifikovány být měly v případě, že existující datové základny nejsou dostatečné.

Postup řešení zadané úlohy byl zadavateli představen v rámci nabídky podané v květnu 2024.

Struktura nabízeného řešení je následující:

- 1. Metodický přístup k řešení problému**
- 2. Analýza požadavků na plnění enviro. opatření na vybraných LHC LČR**
 - 2.1. Uplatňované požadavky na plnění environmentálních opatření
 - 2.2. Požadavky vyplývající z jednotl. ustanovení zákonných či podzákonných norem (z rozhodnutí autorit, vnějším prostředím nevynucené)
 - 2.3. Analýza dopadů zjištěných požadavků
- 3. Kategorizace různých stupňů ochrany přírody**
 - 3.1. Posouzení a zavedení kategorizace z hlediska ekonomických dopadů (=poznání, dle kterých kritérií a zda to smysluplně půjde)
 - 3.2. Kategorizace různých stupňů ochrany přírody z hlediska ekonomických dopadů
- 4. Posouzení a kvantifikace dopadů plnění environmentálních opatření na lesní rentu**
- 5. Posouzení a kvantifikace dopadů plnění environmentálních opatření na ekonomické úvahy a rozhodování vlastníka lesního majetku v oblastech**
 - 5.1. Kalkulace výnosu a nákladu
 - 5.2. Investiční bonita majetku (hodnota, likvidita apod.)
 - 5.3. Organizační opatření při správě majetku
- 6. Posouzení aspektů ovlivňujících rozhodování vlastníka lesa**
 - 6.1. Míra a rozsah plnění environmentálních opatření
 - 6.2. Ekonomické stimuly
 - 6.3. Opatření autorit
- 7. Poskytování finanční náhrady za újmy vzniklé omezením lesního hospodaření z titulu ochrany přírody**

3.2. SPLNĚNÍ PLÁNOVANÝCH DÍLČÍCH CÍLŮ

Realizace projektu zahrnovala dva kontrolní dny (k 31.03.2025 a 21.07.2025). Ke každému z kontrolních dnů byla řešitelem předložena dílčí zpráva, která byla v obou případech zadavatelem přijata.

Plánovaným výstupem je studie vypracovaná na základě zjištění míry vlivu požadavků plnění opatření environmentální povahy na ekonomické úvahy a rozhodování Lesů ČR.

Realizačním výstupem je Závěrečná zpráva, obsahující výše uvedené kapitoly. Předáním této zprávy bude naplněn plánovaný výstup projektu, přičemž pro všechny dílčí části platí, že bylo dosaženo plánovaných dílčích výsledků.

Velmi významnou částí předkládaného díla je hloubková analýza a výčet omezení z titulu ochrany přírody na obou vybraných lesních správách a na ni navazující analýza judikátů. Na tuto část následně navazuje provedení kategorizace opatření ochrany přírody dle míry vlivu (omezení) lesnického hospodaření. Zásadním poznáním je významná odlišnost této kategorizace od kategorizace uvedené v Zákoně o ochraně přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb.)

V průběhu zpracování projektu bylo rovněž dosaženo zpracování bodu „Posouzení a kvantifikace dopadů plnění environmentálních opatření na hospodářský výsledek“, který je založen na metodickém zpracování evidovaných dat za srovnatelná období na obou lesních správách a podává hodnotově vyjádřenou informaci o vlivu environmentálních opatření na výši krycího příspěvku.

Dalším významným prvkem je výpočtové zpracování nárokových náhrad újem odpovídajících aktuálnímu nastavení pravidel pro jejich poskytování.

5 UPLATNĚNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU V PRAXI

Výsledky projektu by měly být využitelné pro kvalifikovanou komunikaci uvnitř LČR a dále s odbornými i politickými autoritami a veřejností ve věci rozhodování o plnění environmentálních opatření a jejich rozsahu na základě kvantifikace a posouzení dopadů na lesní rentu a hodnotu spravovaného majetku.

Grantové téma LČR „Dopady environmentálních opatření na ekonomické úvahy a rozhodování Lesů ČR“ je vhodným, možno říci i nezbytným, podkladem vlastníka lesa (LČR) pro kvalifikované vyhodnocení konkrétních dopadů a následnou oborovou komunikaci. Námi předkládaná nabídka řešení je zacílena na mikroekonomické hodnocení dopadu v podmínkách LČR při snaze o objektivní posouzení, co je pro vlastníka lesa omezením a co nikoliv, při využití metodik stanovení lesní renty. Studie je postavena na reálných ekonomických veličinách příslušných lokalit, nikoliv pouze na modelech.

Jeho očekávaným přínosem má být vytvoření podkladů a podpora pro jednání s tvůrci politik ochrany přírody, s vlastníky lesů o míře přizpůsobení hospodaření těmto politikám, tvorbě adekvátních ekonomických či legislativních nástrojů, směřování kroků v rámci společného dřevařsko – lesnického sektoru a dále také jako podklad pro jednání ČR v Evropských institucích v rámci tvorby nadnárodní strategií a politik.

6 PUBLICITA PROJEKTU

Zpracovatel projektu v současné době žádným způsobem neprezentuje výsledky projektu. V souladu s ustanovením smlouvy SML-00005-2024-99-47, hlava IV. - Vlastnické právo ke zhotovovanému dílu a nebezpečí škody na něm, bod 3., který zní:

„Výsledek činnosti, jež je předmětem díla nebo jeho části, není zhotovitel oprávněn bez předchozího písemného souhlasu objednatele poskytnout jiným osobám či užít jiným způsobem, nežli dle podmínek této smlouvy. Zhotovitel také není oprávněn bez předchozího písemného souhlasu objednatele výsledek činnosti, jež je předmětem díla nebo jeho části, publikovat. V případě publikace písemně odsouhlasené ze strany objednatele, bude na její závěr uvedeno, že výzkum byl podporován objednatelem, tedy Lesy České republiky, s.p. V anglickém jazyce bude použito názvu: Forests of the Czech Republic, state enterprise.“

a rovněž hlavy VI. - Ochrana informací a obchodního tajemství, bodu 1., který zní:

„Smluvní strany se vzájemně zavazují, že budou chránit a utajovat před třetími osobami informace označené jako důvěrné a skutečnosti tvořící obchodní tajemství, jakož i důvěrné údaje a sdělení, které byly vzájemně smluvními stranami poskytnuty v rámci této smlouvy, a to přinejmenším do doby, než objednatel rozhodne, že mohou být zveřejněny.“

Dle výše uvedených ustanovení tedy není zpracovatel výslovně oprávněn k takovým krokům. Na základě následné dohody se zadavatelem může být provedena úprava výstupu závěrečné zprávy tak, aby vyhovovala zájmům a požadavkům zadavatele a následně pak může být provedeno její zveřejnění.

7 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Tato kapitola je rozdělena do dvou částí, přičemž důvodem pro rozdělení je fakt, že ve výsledcích řešení projektu jsou zahrnuty některé skutečnosti, které se vymykají rozsahem a obsahem standardnímu zpracování a je velmi nepravděpodobné nalezení obdobných výstupů.

7.1. ZÁVĚRY

- **Analýza požadavků na plnění environmentálních opatření** na vybraných LHC LČR – obsahuje komplexní přehled identifikovaných omezení, která se vyskytují na území vybraných LHC a jsou založena na příslušných právních dokumentech. Jedná se o mimořádně rozsáhlou práci identifikující rozsah omezení (ať již s negativním či pozitivním dopadem do hospodaření). Práce je v tomto rozsahu výjimečná.
- **Analýza dostupné judikatury** Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu byla využita konkrétní soudní rozhodnutí, přičemž byly analyzovány jednotlivé činnosti, které jsou dovolené při obhospodařování jednotlivých lesních celků ve zvláště chráněných územích. Opět i v tomto případě se jedná o mimořádnou práci analýzy judikátů za období zhruba posledních 10 – 15 let.
- **Kategorizace různých stupňů ochrany přírody** – kategorizace je založena na posouzení úrovně zakázaných nebo omezených činností na území zvláště chráněných území CHKO (I., II., III. a IV. zóna), národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, přírodní památka, evropsky významná lokalita (EVL) a ptačí oblasti. Zásadním zjištěním je, že takto pojatá kategorizace je odlišná oproti kategorizaci uvedené v Zákoně o ochraně přírody a krajiny (zák. č. 114/1992 Sb.). Kategorizace je zpracována jako návrhová, tedy jako jeden z možných pohledů na tvorbu kategorií a s jistotou je možné přijímat i jiné pohledy, nicméně v tomto díle taková možnost řešena nebyla.
- **Posouzení a kvantifikace dopadů plnění environmentálních opatření na lesní rentu** – v rámci řešení tohoto bodu byl vytvořen „kalkulační nástroj pro envirentu LČR“, jako výpočetní aplikace v MS Excel nad skutečně evidovanými výrobními daty. Tento nástroj umožňuje kalkulaci celkového vlivu environmentálních omezení na hospodářský výsledek vlastníka (správce) lesa a mohl by tedy v budoucnu případně nahradit současné komplikované výpočty jednotlivých náhrad újem podle vyhlášky č. 335/2006 Sb. Tím by došlo k zásadnímu zjednodušení (paušalizaci) výpočtu vlivu omezení lesního hospodaření na výši újmy, resp. hospodářského výsledku vlastníka či správce lesa. Jedná se opět o mimořádný příspěvek k tématu analýz vlivu environmentálních opatření na ekonomiku hospodaření v lesním hospodářství, neboť v tomto rozsahu a detailu aktuálně neexistuje souměřitelný nástroj.
- **Poskytování finanční náhrady za újmy** vzniklé omezením lesního hospodaření z titulu ochrany přírody poskytuje pohled na aktuální situaci ohledně poskytování odpovídající náhrady újmy dle vyhlášky č. 335/2006 Sb. Kapitola identifikuje případy, kdy nelze náhradu újmy nárokovat, pro její nejednoznačnou definici či lépe implementaci v LHP (všech jeho částech). Pak je taková újma, ač bezpochyby lesnímu hospodáři vzniká, formálně dle aktuální legislativy neuplatnitelná (újmu nelze vyčíslit). Pro tento typ újmy je v kapitole

rovněž uvedeno doporučení pro předcházení takovému stavu. V další části jsou pak v rámci kapitoly řešeny náhrady újem „vyčíslitelných“ a tedy i nárokovatelných.

7.2. DOPORUČENÍ

DOPORUČENÍ PRO ORGANIZAČNÍ OPATŘENÍ PŘI SPRÁVĚ MAJETKU:

a) Zřízení specializovaných kompetenčních jednotek

- Regionální environmentální koordinátoři
 - Personální obsazení na úrovni oblastních ředitelství.
 - Hlavní úloha: koordinace spolupráce s OOP (AOPK, NP, CHKO), komunikace při aktualizaci LHP (např. samostatné vylišení bezzásahových ploch, jednoznačná specifikace požadavků na výši a umístění těžeb, obmýtí a obnovní doby či podíly MZD), evidence omezení, návrhy na náhradu újmy.
- Centrální analytické oddělení pro environmentální dopady
 - metodické vedení, monitoring dopadů, modelování ekonomických ztrát,
 - spolupráce s ekonomickým útvarům při oceňování újmy a vyhodnocování rentability.

b) Vedení katalogu – registru environmentálních omezení

- Požadavky ochrany přírody v konkrétním území inventarizovat.
- Záznam bude obsahovat i informaci o nároku na náhradu újmy (včetně výpočtu a jeho stavu).
- Analýza nepřiznaných náhrad, např. 1x ročně s posouzením a vyhodnocením důvodů nepřiznání a určením dalšího postupu.

c) Zavedení vnitropodnikových pravidel pro rozhodování o akceptaci požadavků ochrany přírody

- Hodnotící rámec COST–BENEFIT před akceptací požadavku
 - Před uzavřením dohody o bezzásahovosti nebo přijetí omezení lesního hospodaření do LHP doporučujeme zpracovávat interní odhad dopadu na lesní rentu a výši náhrady újmy.
- Kategorizace přijatelnosti požadavků ochrany přírody, např.
 - přijmout bez náhrady (např. pokud je dopad zanedbatelný),
 - přijmout s podmínkou výpočtu újmy,
 - odmítnout nebo vyjednávat při nepřiměřeném dopadu.

Ve vztahu k orgánům ochrany přírody lze doporučit tato opatření:

- Zavést princip DOHODY: Pokud OOP akceptuje opatření, které vede ke ztrátě produkce, vzniká nárok na kompenzaci bez ohledu na to, zda jde o zákonnou povinnost (změna § 58 ZOPK – uznání i „dobrovolně přijatých“ opatření jako základu újmy).
- Zavést princip JEDNOZNAČNOSTI: Doplnění LHP tak, aby podmínky pro náhradu byly jednoznačné a nezpochybnitelné.

V obecné rovině lze doporučit:

- Komunikaci s orgánem ochrany a přírody
- Využívání institutu smluvní ochrany.
- Vlastník lesa by měl využívat veškeré procesní prostředky